

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ПОДАТКОВА СИСТЕМА
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН”
(для бакалаврів)**

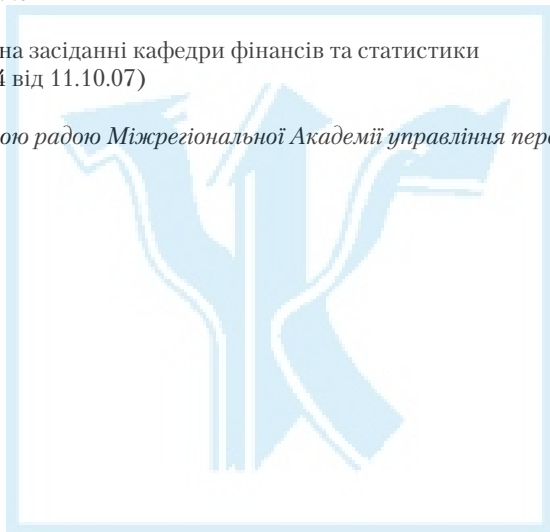
МАУП

Київ 2008

Підготовлено професором кафедри банківської та страхової справи
Я. В. Литвиненко

Затверджено на засіданні кафедри фінансів та статистики
(протокол № 4 від 11.10.07)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Литвиненко Я. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Податкова система зарубіжних країн” (для бакалаврів). — К.: МАУП, 2008. — 90 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематику та плани семінарських занять, короткий зміст матеріалу, тестові завдання за темами дисципліни, контрольні завдання для самостійної роботи, контрольні питання, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2008

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Податкова система зарубіжних країн” є складовою фахової підготовки та перепідготовки слухачів Міжрегіональної Академії управління персоналу з освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр.

Метою курсу “Податкова система зарубіжних країн” є вивчення особливостей цих систем у країнах світу з різною економічною спрямованістю: командно-адміністративною або ринковою. З’ясування особливостей податкової системи інших країн дає можливість застосовувати світовий досвід при організації податкової системи в Україні, сприяє запобіганню тих помилок, які виявилися характерними для інших держав.

Методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи складаються з наступних розділів:

1. Тематика та плани семінарських занять.
2. Програмний матеріал та короткий матеріал до вивчення дисципліни “Податкова система зарубіжних країн” за кожним розділом вивчення курсу.
3. Контрольні завдання для самостійної роботи.
4. Питання для самоконтролю.
5. Контрольні завдання.
6. Список рекомендованої літератури

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Теоретичні та методологічні основи організації податкових систем у різних країнах світу

План заняття

1. Зміст і характеристика податкової системи.
2. Податки як складова податкової системи, їх види.
3. Методи розрахунку розміру сплати окремих видів податків; особливості їх стягнення.
4. Податкова політика підприємства та етапи її розробки.

Література [1–5; 22; 25; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 2. Загальні особливості та риси податкових систем країн з різною економічної спрямованістю

План заняття

1. Зміст теорії Кейнса для формування податкової політики держави.
2. Теорія А. Лафера як економічна база для формування податкової політики держави.
3. Особливості податкових систем країн з командно-адміністративним напрямом економічного розвитку.
4. Особливості податкових систем країн з ринковим напрямом економічного розвитку.
5. Податкова політика підприємства та особливості її формування залежно від податкової системи, яка діє в державі.

Література [1–5; 22; 25; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 3. Податкова система Російської Федерації

План заняття

1. Податкова система Російської Федерації, її розвиток у 90-х роках ХХ ст.
2. Характеристика Податкового кодексу Російській Федерації.
3. Непрямі податки Росії та їх характеристика.
4. Прибутковий податок з фізичних осіб та методи його розрахунку.
5. Єдиний соціальний податок та його особливості.
6. Податок на прибуток підприємств та його особливості в Російській Федерації.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 4. Податкові системи Грузії та Республіки Казахстан

План заняття

1. Податкова система Грузії та напрями її реформування.
2. Характеристика окремих податків, які сплачуються в Грузії.
3. Принципи реформування податкової системи в Республіці Казахстан.
4. Прямі податки Республіки Казахстан та їх характеристика.

Література [1–5; 13; 22; 25; 27; 28; 30; 35; 39; 49; 42; 68; 69]

Тема 5. Податкові системи республік Таджикистан та Узбекистан

План заняття

1. Особливості реформування податкової системи в Республіці Таджикистан.
2. Податки на землю та надра в Республіці Таджикистан та їх характеристика.
3. Податкова система Республіки Узбекистан та її особливості.
4. Загальні та місцеві податки Республіки Узбекистан та їх характеристика.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 6. Система оподаткування в Об'єднаному Королівстві Великобританія та Північна Ірландія

План заняття

1. Прибутковий податок з громадян, особливості його розрахунку та сплати у Великобританії.
2. Податок на прибуток підприємств і методика його розрахунку.
3. Податок на додану вартість і його зміст.
4. Місцеві податки та збори, їх характеристика.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 43; 68; 69]

Тема 7. Податкова система Німеччини

План заняття

1. Особливості податкової системи Німеччини.
2. Податки з юридичних осіб та їх характеристика.
3. Податки з фізичних осіб.
4. Регулювання податкової системи Німеччини.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 44; 68; 69]

Тема 8. Оподаткування у Франції

План заняття

1. Сучасна податкова система Франції та її характеристика.
2. Непрямі податки та їх місце в бюджетній системі Франції.
3. Прямі податки, їх види та особливості розрахунку.
4. Місцеві податки та збори, особливості їх застосування.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 45; 68; 69]

Тема 9. Податкові системи Італії та Іспанії, країн Скандинавії

План заняття

1. Податкові система Італії та Іспанії, їх особливості.
2. Оподаткування фізичних осіб Італії.
3. Оподаткування юридичних осіб Італії.
4. Організаційна структура податкової служби Іспанії.
5. Особливості оподаткування юридичних та фізичних осіб залежно від територіальної ознаки.
6. Особливості податкової системи Королівства Данії.
7. Податкова система Королівства Швеція та її характеристика.
8. Оподаткування юридичних осіб у Фінляндській Республіці, його особливості.
9. Основні податки, які сплачують у Королівстві Норвегія юридичні та фізичні особи.

Література [1–5; 16; 18; 22; 24; 30; 32; 33; 35; 42; 65; 68; 69]

Тема 10. Податкова система Сполучених Штатів Америки

План заняття

1. Характеристика податкової системи США, історичний аспект її формування.
2. Особливості податкової системи США.
3. Характеристика податків, які сплачують фізичні особи.
4. Податки, які сплачують юридичні особи в бюджети різних рівнів.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 11. Оподаткування в Канаді

План заняття

1. Особливості сучасної системи оподаткування в Канаді.
2. Податки та збори, які надходять до федерального бюджету.
3. Податкові платежі до провінціального бюджету.
4. Особливості координаційної діяльності держави та регулювання податкових платежів.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 12. Податкові системи країн Азії та Австралії

План заняття

1. Податкова система Японії, її характеристика.
2. Непрямі податки Індії, їх характеристика.
3. Податкова система Пакистану, її характеристика.
4. Особливості податкової системи Австралії.
5. Податкова система Китаю, її характеристика.
6. Податкова система Південної Кореї та Філіппін, її характеристика.

Література [1–5; 21; 22; 24; 30; 35–37; 42; 46; 47; 50–53; 57–59; 61; 64; 66–69]

Тема 1. Теоретичні та методологічні основи організації податкових систем у різних країнах світу

За своєю сутністю податкова система, як частина фінансової і загальної економічної системи країни, повинна бути гнучкою і відповідати економічній системі. Але вона постійно перебуває під впливом різних чинників, повинна пристосовуватись до змін внутрішнього та зовнішнього економічного середовища і тому поступово повинна змінюватися. Досить суттєві зміни в податкових системах у більшості країн світу почалися в 70–80-х роках ХХ ст. Причому зміни ці відбувались незалежно від економічного напрямку розвитку держави — чи то ринкового, чи то командно-адміністративного. Переважно зміни податкових систем країн світу відбувались під впливом двох основних економічних концепцій — неокласичної Д. Кейнса та економіки пропозицій А. Лафера.

Країни, які прийняли економічну концепцію Д. Кейнса, проводять політику активнішого втручання держави в розвиток країни, тому і податкова політика переважно формується на підвищенні ставок та розмірів податкових платежів. Країни ж, які прийняли теоретичну концепцію А. Лафера, податкову політику спрямовують на зменшення податкового тиску на платника податку. Згідно з цією теорією оптимальний рівень податків повинен бути в межах 30–35 %. Але, як свідчить практика, ставки в більшості країн значно вищі і виходять за визначені межі.

При цьому треба враховувати досить високу культуру платників податкових платежів за кордоном. При розрахунку податкової

політики перед платником податкового платежу не виникає питання сплати. Він знає, що повинен сплатити податок, бо навмисна несплата, як правило, призводить до великих штрафних санкцій, а в окремих випадках і до банкрутства підприємства.

Розробка податкової політики підприємства здійснюється на підставі діючого законодавства, яке, як правило, має стабільний характер і не змінюється протягом тривалого часу. Ця стабільність і дає змогу розраховувати податкову політику підприємству на певний час.

У більшості країн Західної Європи, Америки діюча податкова система більш жорстка, як в Україні, а ставки оподаткування значно вищі, як в Україні. Але це не той чинник, що має основний вплив при розробці напрямів податкової політики підприємства. Тому більшість підприємців не намагаються реєструватись в офшорних зонах, вони працюють у своїх державах, навіть коли ставки оподаткування прибутку або інших доходів встановлюються на рівні до 45 % (на відміну від офшорних зон, де ставка податку на прибуток не перевищує 5 %).

Переважно у більшості країн світу існують пільги для підприємств, які свою продукцію експортують за кордон (при цьому треба мати на увазі, що більшість держав укладають між собою угоди з оподаткування про уникнення подвійного оподаткування). Також стимулюється розвиток підприємницької діяльності (особливо в слаборозвинених державах, коли пільги надають підприємствам, які відкриваються або починають свою діяльність у незаселених районах, віддалених від шляхів сполучень, де утворюються нові робочі місця та ін.). При цьому проводиться переважне інвестування тих підприємств, у розвитку діяльності яких зацікавлена держава.

Навіть коли підприємство є резидентом у своїй державі, а більшість своїх активів має за кордоном і там здійснює управління їх, то і в цьому випадку можуть надаватися різні пільги у вигляді відстрочки сплати податкового платежу на ті доходи, які отримані за кордоном. Причому ця відстрочка може бути надана на тривалий час (до 5–10 років), що практично взагалі звільняє від сплати податку.

Крім того, держави можуть укласти угоди, що створюють такі податкові умови для підприємств, які не діють в офшорних зонах. Деякі держави прийняли законодавство, спрямоване на переміщення капіталів підприємств з офшорних зон, а також такі, які не впливають на діяльність юридичних і фізичних осіб у своїй державі, що сприяє розміщенню капіталів підприємств в своїй державі.

При цьому потрібно визначити, що державна податкова політика завжди була спрямована не на заборону реєстрації підприємств у вільних економічних зонах, а на утворення конкурентних умов, які дали можливість підприємству вибирати той чи інший варіант оподаткування, крім того, переважно всі капітали тільки базуються в цих зонах, а “працюють” у своїх країнах. Також отримані доходи теж знаходяться в державі, де діє власник підприємства. Якщо б держава прийняла більш жорсткі закони, то це вплинуло на потенційних інвесторів, які б вивозили свої капітали, це було б дуже не вигідно для західних держав.

Вільні економічні зони відіграють важливу роль і для пом'якшення конкурентних протиріч між різними країнами щодо залучення інвестицій. Це один із основних інструментів і внутрішньополітичної боротьби в середині держави, коли надання податкових пільг обґрунтовується наявністю цих зон.

Розробка податкової політики є одним з основних елементів діяльності підприємства. Для цього використовуються багато показників, які мають різну мету та навантаження. У деяких випадках ці показники відрізняються від офіційно опублікованих. Так, наприклад, офіційні дані про отриманий балансовий прибуток не є метою його діяльності. Це тільки доля тих реальних надходжень, якими підприємство може поділитися з державою у вигляді податку на прибуток та тією частиною, яка може бути розподілена між акціонерами підприємства як дивіденди та може бути спрямована на утворення різних фондів.

При внутрішньому плануванні підприємство орієнтується не на балансовий прибуток, а на особисто заданий показник, який включає не тільки балансовий прибуток, а й інші частини доданої вартості, яка утворюється на цьому підприємстві.

Розраховуючи свою податкову політику, підприємство планує і отримання економії з податкових платежів за рахунок різних пільг у вигляді відстрочок платежів за певними з них та ін. Тому при визначенні загального розміру податкового платежу його поділяють на відносно постійну частину, яку можна заздалегідь визначити на підприємстві, та змінну частину, яка залежить від багатьох чинників, що впливають на його розмір.

Також при розробці податкової політики підприємства потрібно розраховувати декілька варіантів податкових платежів для того, щоб

мати змогу вибрати найбільш ефективний. Переважно зменшення податкового тиску можливе щодо тих податкових платежах, які сплачуються з доходів підприємства. Крім того, розроблені напрями податкової політики дають можливість визначити і подальші напрями діяльності підприємства залежно від існуючої в державі податкової системи.

Важливе значення при розробці податкової політики має розподіл рівня компетенції між державою та платниками податку. Всі рівні компетенції в оподаткуванні мають свої особливості.

Податкове законодавство інших країн, а також пільги, які надаються платникам податків, чітко визначають дві категорії суб'єктів оподаткування – резиденти та нерезиденти. До резидентів належать підприємства, які зареєстровані в цій державі, мають розрахунковий рахунок, та керівники цих підприємств, які постійно проживають у цій країні. Нерезиденти – це компанії та фірми іноземних держав або громадяни, які не проживають постійно в цій державі, але здійснюють свою господарсько-фінансову діяльність.

Розподіл платників податкових платежів за цим принципом дає можливість уникнути подвійного оподаткування, але в цій проблемі перемижуються національні інтереси різних країн.

Тести для перевірки знань

1. Податкові реформи в 70–90 роках ХХ ст. проводились під впливом таких теоретичних концепцій:

- 1) Сміта та Рикардо;
- 2) Маркса та Енгельса;
- 3) Кейнса та Лафера;
- 4) Інших вчених.

2. На розвиток командно-адміністративної системи економіки була спрямована теоретична концепція оподаткування вченого:

- 1) Сміта;
- 2) Маркса;
- 3) Кейнса;
- 4) Лафера.

3. На розвиток ринкової системи економіки була спрямована теоретична концепція оподаткування вченого:

- 1) Сміта;

- 2) Маркса;
- 3) Кейнса;
- 4) Лафера.

4. На найбільше втручання держави в справи платника податкових платежів була спрямована теоретична концепція оподаткування вченого:

- 1) Сміта;
- 2) Маркса;
- 3) Кейнса;
- 4) Лафера.

5. На найменше втручання держави в справи платника податкових платежів була спрямована теоретична концепція оподаткування вченого:

- 1) Сміта;
- 2) Маркса;
- 3) Кейнса;
- 4) Лафера.

6. У розвитку офшорних зон більше зацікавлена така країна:

- 1) в якій зареєстрована офшорна зона;
- 2) підприємство якої бажає зареєструватися в офшорній зоні;
- 3) всі країни;
- 4) жодна країна.

7. Однією з основних умов реєстрації є в офшорній зоні:

- 1) реєстрація в країні, з якої реєструється підприємство;
- 2) наявність граничного розміру капіталу;
- 3) належність до визначеної галузі економіки;
- 4) наявність юридичної адреси в офшорній зоні.

8. В офшорній зоні може бути зареєстровано таке підприємство:

- 1) сфери торгівлі;
- 2) сфери туризму;
- 3) сфери сільського господарства;
- 4) усі підприємства поза відношенням до будь-якої сфери діяльності.

9. Найбільшу питому вагу місцеві податкові платежі становлять у:

- 1) Росії;
- 2) Грузії;
- 3) США;
- 4) Великобританії.

10. Резидент сплачує податкові платежі з доходів, які отримані:

- 1) тільки на території держави, в якій платник податкових платежів зареєстрований як суб'єкт підприємницької діяльності;
- 2) тільки за кордоном;
- 3) з усіх доходів у державі походження платника і за кордоном;
- 4) усі відповіді правильні.

11. Податкова політика держави визначається перш за все:

- 1) економічною стратегією держави;
- 2) природнокліматичними умовами;
- 3) демографічною ситуацією в країні;
- 4) розвитком окремої галузі економіки.

12. У більшості країн світу податкова політика підприємства залежить від:

- 1) напрямів розвитку економіки держави;
- 2) демографічної ситуації;
- 3) системи керівництва підприємства;
- 4) національності керівника підприємства.

13. У більшості країн світу усунення подвійного оподаткування між країнами здійснюється за рахунок:

- 1) прийняття відповідних законів країни;
- 2) прийняття указів президента країни або постанов кабінету міністрів країни;
- 3) укладання міждержавних угод;
- 4) зниження обсягів експорту-імпорту країни.

14. Пільги, які надають платнику податкового платежу, спрямовані на:

- 1) збільшення бюджету держави;
- 2) зменшення податкового тиску на платника податкових платежів;

- 3) ухилення від сплати податкових платежів платника;
- 4) усі відповіді правильні.

Література [1–5; 22; 25; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 2. Загальні особливості та риси податкових систем країн з різною економічною спрямованістю

Кожна країна світу має свою податкову систему, яка відрізняється і методикою обчислення, стягнення, і пільгами, які надаються. У кожній державі діє різна кількість податкових платежів. У більшості країн Західної Європи, Америки, Азії діють податки, які є основними. Це наступні податки.

Податок на додану вартість (ПДВ). Цей податок започаткований у Франції і діє практично в усіх країнах Західної Європи. Вперше він був застосований у 1954 р. як податок, що був альтернативний податку з обороту. В 1967 р. його прийняли усі країни Європейської Співдружності. За рахунок цього податку передбачалось фінансування загального бюджету ЄС. Тому наступне введення цього податку стало основною вимогою для всіх країн, які мали бажання вступити в ЄС (наприклад, Фінляндія для вступу в ЄС повинна була ввести цей податок у 1994 р.). У цілому це один із непрямих податків, який стягується із знову утвореної власності і сплачується всіма суб'єктами підприємницької діяльності, які є каналами товароруху. Кожна країна встановлює ставки оподаткування самостійно, які перебувають у межах від 15 % (в Люксембурзі) до 25 % (у Швеції та Данії).

У кожній країні за цим податком діють пільги при оподаткуванні. Так пільгова ставка сплати цього податку майже у всіх країнах діє на більшість продовольчих товарів, особливо повсякденного попиту, на продукцію сільського господарства, на лікарські вироби, на книги, друковану підписну продукцію. У деяких випадках на туристичні та готельні послуги, вантажне та пасажирське перевезення та ін. Взагалі можуть звільнитися від сплати податку державні установи, які пов'язані з виконанням адміністративних, соціальних, виховних, культурних та спортивних функцій, сільськогосподарське виробництво, деякі вільні професії (приватна викладацька діяльність, приватні лікарі та ін.). На деякі види виробів навпаки встановлюються підвищені ставки оподаткування, наприклад, на автомобілі, тютюнові вироби, вироби з дорогоцінних металів, вироби з хутра та ін. Але в цілому стандартна ставка встановлюється на рівні не менше ніж 14 %.

Цей податок має особливості у відношеннях між різними країнами, членами ЄС. Як правило, між ними укладаються різні угоди, які передбачають, що при імпорті та експорті товарів цей податок не стягується. Переважно цей податок не стягується за угодами і між іншими країнами.

Акцизний збір. Іншим непрямим податком, який розповсюджений у різних країнах світу, є акцизний збір. Перелік підакцизних виробів та ставки податку встановлюють особисто. Тому в міждержавному відношенні стає проблемою їх гармонізація.

Податок на прибуток. Значне місце в податковій системі різних країн займає податок на прибуток, який є прямим податком. Цей податок діє в усіх країнах і питома вага його в бюджетах різних країн становить від 10 % (в Швейцарії) до 53 % (в Італії). В середньому у 28 найбільш розвинених країнах світу середня ставка – 36,25 %.

З урахуванням того, що цей податок має різні ставки оподаткування в різних країнах, перед державами постає проблема уніфікації оподаткування. Сутність цієї проблеми, особливо для країн – членів ЄС, полягає в тому, щоб полегшити доступ на внутрішній ринок інших країн, а також сприяти залученню іноземних інвестицій у вигляді утворення різних філій та дочірніх компаній. З цієї метою передбачається:

1. Зближення ставок оподаткування.
2. Усунення подвійного оподаткування між державами.
3. Підтримувати взаємозв'язок та взаємоповагу між різними країнами – членами ЄС та ін.

Основна функція цього податку є не тільки фіскальна, а й стимулююча. У деяких державах податок на прибуток становить 35–40 % у бюджеті держави. В окремих країнах прибуток є також джерелом фінансування і місцевих бюджетів. Але порядок сплати цього податку різний.

Порядок розрахунку прибутку, який оподатковується, принципово однаковий (із загальної суми валового доходу підприємства віднімаються валові витрати). Але при розрахунку прибутку до оподаткування та при визначенні валових витрат проводяться в дію стимулюючі заходи.

У Великобританії ставка податку на прибуток становить 33 %. Але для малих підприємств застосовується зменшена ставка – 25 %. Причому малі підприємства визначаються за розміром отриманого

прибутку. У Німеччині встановлені дві ставки: на прибуток, який не розподілений – 50 %, та на прибуток, який розподілений – 36 %. У Франції існує податок на чистий прибуток, при цьому прибуток визначається з урахуванням всіх його операцій.

У кожній країні існує цей податок, але він має особливості, які відображають економічну політику держави, її мету та завдання.

Прибутковий податок з громадян. Прибутковий податок з громадян в іноземних державах має подвійне значення та термінологію. По-перше, він застосовується як податок з юридичних осіб і практично є податком на прибуток підприємств. По-друге, цей термін застосовується як податок, який сплачують фізичні особи. Прибутковий податок сплачується всіма громадянами з усіх видів їх доходів, які вони отримують протягом року. Цей податок існує в усіх країнах світу і має, як правило, прогресивний характер, тобто нараховується за прогресивною шкалою. Усі країни мають різні ставки податку.

Податок на нетрудові доходи. До таких доходів належать доходи від капіталу, використання майна, на спадщину, дарування та ін. Досить високий рівень розвитку фондового ринку в країнах Західної Європи та Америки дозволяє юридичним і фізичним особам отримувати високі доходи, які також підлягають оподаткуванню. У більшості країн податок на спадщину, дарування залежить від розміру майна, яке змінює власник, та ступеня спорідненості з тим, кому воно передається.

Тести для перевірки знань

1. Не застосовується ПДВ у такій країні:

- 1) Великобританії;
- 2) Німеччині;
- 3) Росії;
- 4) США.

2. Застосовується ПДВ у такій країні:

- 1) США;
- 2) Канаді;
- 3) Великобританії;
- 4) Мексиці.

3. Вперше був застосований ПДВ у такій країні:

- 1) Великобританії;
- 2) Франції;
- 3) Німеччині;
- 4) Росії.

4. Більшість країн світу застосовують підвищенні ставки ПДВ на такі товари:

- 1) хліб і хлібопродукти;
- 2) друковану продукцію;
- 3) автомобілі;
- 4) лікарські страви.

5. При сплаті ПДВ встановлюється неоподатковуваний мінімум у такій країні:

- 1) Франції;
- 2) Великобританії;
- 3) Німеччині;
- 4) Росії.

6. У більшості країн світу через пільги з податку на прибуток стимулюється розвиток:

- 1) демографії;
- 2) малого та середнього бізнесу;
- 3) тютюнової та алкогольної індустрії;
- 4) модельного бізнесу.

7. При отриманні підприємством монопольного надприбутку він:

- 1) не оподатковується;
- 2) оподатковується на загальних підставах;
- 3) оподатковується за окремо визначеною ставкою;
- 4) має пільги з оподаткування.

8. У більшості країн світу при оподаткуванні прибутку визначаються такі доходи:

- 1) усі валові доходи підприємства;
- 2) отримані тільки від основної діяльності;
- 3) отримані тільки від фінансової діяльності;
- 4) отримані тільки від позавиробничої діяльності.

9. На розмір податку на доходи фізичних осіб у першу чергу впливає такий чинник:

- 1) освіта;
- 2) стать;
- 3) національність;
- 4) розмір отриманого доходу.

10. Пропорційні ставки податку на доходи фізичних осіб існують у таких країнах:

- 1) США;
- 2) Німеччині;
- 3) Росії;
- 4) Франції.

11. Ставки податку на доходи фізичних осіб при прогресивній шкалі оподаткування збільшуються залежно від:

- 1) сезону року;
- 2) регіону країни, де сплачується податок;
- 3) доходу платника податку;
- 4) економічного розвитку держави.

12. У більшості країн світу акцизний збір сплачують з товарів:

- 1) які імпортуються;
- 2) експортного виробництва;
- 3) всіх вітчизняних;
- 4) високоприбуткових не першої необхідності.

13. Застосування прискореної амортизації дає можливість підприємству:

- 1) зменшити ставку податку на прибуток;
- 2) зменшити розмір сплати податку на прибуток;
- 3) ухилитися від сплати податку на прибуток;
- 4) зменшити витрати підприємства.

14. При визначенні загальної суми сплати податку на прибуток він поділяється на розподілену та нерозподілену частини у:

- 1) США;
- 2) Німеччині;
- 3) Великобританії;
- 4) Франції.

15. На розмір податку на доходи фізичних осіб не впливає:

- 1) розмір отриманого доходу;
- 2) сімейний стан платника податку;
- 3) освіта платника податку;
- 4) місце роботи робітника (одне чи декілька).

Література [1–5; 22; 25; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 3. Податкова система Російської Федерації

Перебудова податкової системи почалася із розробки та прийняття Податкового кодексу Російської Федерації (ПК РФ). Основною передумовою прийняття ПК РФ було зростання валового внутрішнього продукту (ВВП), ліквідація бюджетного дефіциту та збільшення надходження грошових коштів до бюджету. У 2000 р. був прийнятий новий напрям розвитку податкової системи, що передбачав спрощення, зниження податкового тиску на виробника та переміщення податкового важеля на споживача. Важливе місце в проведенні податкової реформи належить формуванню іншої, ніж в попередні роки етики платника. Переважна частина підприємців, фізичних осіб підтримує політику держави в галузі оподаткування і згодна з тим, що сплата податку — це їх обов'язок.

Реформою податкової системи передбачається спрощена та зменшена кількість податкових платежів. Зараз їх нараховують 28. Введений єдиний соціальний податок замість існуючих раніше відрахувань у Пенсійний фонд, Фонд соціального страхування та Фонд обов'язкового медичного страхування.

Основним документом податкової політики Російської Федерації є ПК РФ. Він складається з двох частин і введений поступово. Перша частина — загальна частина — була введена в дію з 1 січня 1999 р. Друга частина ПК РФ була прийнята та введена в дію згідно із Законом від 5 серпня 2000 р. № 217-ФЗ та Федерального закону від 5 серпня 2000 р. № 118-83. Введення другої частини змінила систему оподаткування за окремими податками.

У 2001 р. скасований податок на реалізацію паливно-мастильних матеріалів, податок на придбання автотранспортних засобів. Але якщо за цими податками є недоїмка, то вона підлягає сплаті до федерального шляхового фонду. З 1 січня 2003 р. скасовано податок на користування автомобільними шляхами. Зміни у порядку сплати та нарахуванні встановлені і за діючими податками.

Податок на доходи фізичних осіб. У 2000 р. у РФ введений податок для фізичних осіб з єдиною ставкою — 13 % та підвищеною ставкою для окремих видів доходів. Це звільнило основну масу фізичних осіб і найманих робітників від заповнення податкової декларації.

Єдиний соціальний податок (внесок). Цей податок введений Федеральним Законом від 5 серпня 2000 р. № 117-ФЗ та другою частиною ПК РФ. Цей податок є альтернативним діючим раніше зборам у фонд заробітної плати підприємств до позабюджетних фондів: Пенсійного фонду РФ (29 %), Фонду обов'язкового медичного страхування РФ (3,6 %), Державного фонду зайнятості (1,5 %), Фонду соціального страхування РФ (5,4 %), що сукупно становило 39,5 %. Але при цьому виникли і проблеми — для кожного фонду потрібно було розраховувати та надавати окремі звіти у встановлені терміни, кожен фонд мав свої строки сплати, міг надавати своїм платникам пільги або різні умови сплати. Крім того, кожен фонд перевіряв підприємство щодо сплати податку або платежу, що суттєво збільшувало кількість перевірок. Введення єдиного соціального податку дозволило всі ці проблеми спростити. За цим податком розраховується єдина база оподаткування та ставка його знижується.

Єдиний податок на введений дохід. Цей податок введений Федеральним законом № 149-ФЗ РФ. Визначено, що введений дохід — це потенційно можливий валовий дохід платника податку за відрахуванням потенційно необхідних витрат, які розраховуються з урахуванням чинників, які впливають на цей дохід. Згідно з діючим законодавством об'єктом оподаткування є поставлений дохід на поточний календарний місяць, причому податковим періодом визначається квартал. Сплата єдиного податку проводиться щомісячно через авансовий платіж у розмірі 100 % суми єдиного податку за місяць. Платником податку є фізичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність без утворення юридичної особи в тих сферах, перелік яких встановлюється відповідними актами суб'єктів РФ. Ставки податку та пільги за ним встановлюються суб'єктами Федерації.

Базою оподаткування для *податку на прибуток* є перевищення доходів над витратами, які пов'язані з отриманням цього прибутку. Не враховуються для оподаткування кошти, які мають цільовий характер і спрямовані на виконання підприємством своєї головної діяльності згідно з його статутом. Згідно з рішенням Державної Думи Росії ставка цього податку зараз встановлена у розмірі 24 %. При цьо-

му скасовані всі види пільг для всіх категорій підприємств незалежно від впорядкованості та форми власності, які надавались раніше.

Некомерційна установа не звільняється від сплати податку на майно, якщо згідно з діючим законодавством на цей податок немає відповідних пільг. При цьому основні засоби, нематеріальні активи, малоцінні та швидкозношувальні предмети обкладаються податком за залишковою вартістю.

Тести для перевірки знань

1. У Російській Федерації застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. У Російській Федерації застосовується система ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

3. У Російській Федерації застосовується система ставок на прибуток:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. У Російській Федерації застосовується система ставок ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система Російської Федерації є:

- 1) однорівнева;
- 2) двоохрівнева;

- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом у Російській Федерації є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед доходної частини державного бюджету Російській Федерації найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою як сплата боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в Російській Федерації:

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. У Російській Федерації для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем праці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. *Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж у Російській Федерації, є:*

- 1) долар країни;
- 2) карбованець;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. *При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули в:*

- 1) Ізраїлі;
- 2) Росії;
- 3) Великобританії;
- 4) Німеччині.

13. *Відрахування податку на доходи фізичних осіб у Російській Федерації здійснюється в:*

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. *Державна податкова інспекція Російської Федерації підпорядкована:*

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. *Прямими податками Російської Федерації є:*

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 4. *Податкові системи Грузії та Республіки Казахстан*

4.1. *Грузія (Республіка Грузія)*

Економічні реформи в Грузії почали здійснюватись ще у 1991 р. Але до 1993 р. одна з її головних частин — податкова реформа — фор-

мувалася на старій командно-адміністративній системі, яка діяла ще за часів СРСР.

Забезпечуючи упорядкування та стабільність податкової системи, Парламент РГ у 1997 р. прийняв Податковий кодекс (ПК Г), метою якого було сприяння розвитку виробництва, активізації інвестиційної діяльності, розвиток підприємництва та підвищення загального добробуту всіх верст населення. Кодекс передбачав формування в державі єдиної податкової системи та утворення єдиної податкової бази, підвищення відповідальності платників податків за виконання своїх податкових зобов'язань. ПК також визначає склад місцевих податкових платежів: податок на підприємницьку діяльність, податок з ігрного бізнесу, курортний податок, готельний податок, податок на рекламу, податок на паркування автотранспорту, податок на використання місцевої символіки; проведено заміну деяких раніш існуючих зборів на податки (збір на передачу нерухомості в спадщину змінено податком на передачу нерухомості у власність, збір на спадщину — податком на спадщину та дарування та ін.).

Цей ПК Г удосконалений, не має подвійного трактування різних положень. Згідно з цим кодексом були законодавчо підтверджені раніше введені податки (ПДВ, медичний податок, акцизні збори, податок на майно підприємств), а також введені нові — податок на землю, податок на власні транспортні засоби, податок на передачу майна, податок на невикористанні природні ресурси, за забруднення навколишнього середовища, податок на в'їзд транспортних засобів на територію держави.

Для фізичних осіб головним податком є *прибутковий податок*. Фізичні особи сплачують цей податок із заробітної плати, яку отримують на основному місці роботи. Але при цьому застосовується система кумулятивних стягнень, тобто податком обкладається також дохід, який отриманий і за основним місцем роботи, і за іншим місцем праці, який вказується робітником, при цьому застосовуються різні ставки оподаткування.

Основним джерелом доходів місцевих бюджетів є податки, які збираються Урядом, а потім передаються місцевим органам самоврядування. Місцеві органи самоврядування мають право встановлювати свої податки та різні відрахування, коли цих зборів не вистачає, велику питому вагу мають дотації з державного бюджету.

Недоліком діючої податкової системи є існування великої кількості пільг, які використовуються для досягнення політичних та економічних цілей, а це призводить до перекручення економічних пріоритетів, скорочення доходної бази бюджету, з'являються додаткові можливості для ухилення від сплати податків.

Позитивом податкової реформи РК є досить помірною ставка ПДВ, збільшення кількості підакцизних товарів та зменшення середньої ставки акцизного збору для вітчизняних виробників, що привело до збільшення виробництва підакцизних виробів.

У цілому основною функцією податків стає регулююча і тому відбувається посилення податкового важеля на споживача. Здійснюється це в першу чергу за допомогою різних пільг, особливо для сільськогосподарських виробників.

4.2. Казахстан (Республіка Казахстан)

Республіка Казахстан (РК) є найбільшою з республік за територією (після Російської Федерації) серед інших республік колишнього СРСР. Формуванню нової податкової політики в державі приділяється велике значення, тому що від неї залежить кінцевий успіх у проведенні економічної реформи та розбудови фінансової політики в цілому.

З 1 липня 1995 р. у РК діє Податковий кодекс. Він базується на правових параметрах, які прийняті і в інших країнах світу. Утворена правова база дає можливість економіці держави швидко переорієнтуватись на ринкові відносини та в цілому відповідає інтересам держави.

Всі податки, які діють в державі поділяються на прямі та непрямі, при цьому серед останніх — податок на додану вартість (ПДВ), акцизні збори. Всі інші податкові платежі — це прямі податки. Податки та збори встановлюються в національній грошовій валюті — танга.

У РК діють вільні економічні зони (ВЕЗ) і всі податкові платежі в них надходять до фінансового фонду цих зон у порядку, який визначається діючим законодавством про ВЕЗ.

Основним із загальнодержавних податків є *прибутковий податок з юридичних та фізичних осіб*. Юридичні особи підлягають оподаткуванню окремо від своїх засновників. Дохід, отриманий за угодою будь-якого товариства, розподіляється між його учасниками і обкладається у кожного з них, окрім визначених випадків. Фізичними

особами платниками податків є громадяни РК, громадяни іноземних держав та особи без громадянства.

Акцизний збір. Перелік підакцизних товарів встановлений в Указі Президента РК і включає в більшості ті товари, які є підакцизними і в більшості інших країн світу.

Оподаткування надрокористувачів. Порядок за оплатою податків та інших податкових платежів для надрокористувачів визначається в контрактах між безпосередньо надрокористувачами та уповноваженими Уряду РК або іншими органами, які укладають контракти згідно з діючим законодавством.

Соціальний податок. Цим податком оподатковується Фонд оплати праці. Але на деякі виплати цей податок не нараховується.

Податок на майно. Платником цього податку є юридичні особи (в тому числі нерезиденти), філії, представництва, відокремлені підрозділи, фізичні особи, які мають об'єкти оподаткування на правах власності, довірчого управління власністю, господарського ведення та оперативного управління. Об'єктом обкладання податком є залишкова вартість активів, які підлягають амортизації і перебувають у власності юридичних та фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю; вартість житлових приміщень, дачних приміщень, гаражів та інших приміщень, які не використовуються в приватному користуванні громадян.

Тести для перевірки знань

1. У Грузії та Казахстані застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. На доходи фізичних осіб у Грузії та Казахстані застосовується система ставок:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

3. У Грузії та Казахстані на прибуток застосовується така система ставок:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. У Грузії та Казахстані застосовується така система ставок ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система Грузії та Казахстану є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева;
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом у Грузії та Казахстані є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету Грузії та Казахстану найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в Грузії та Казахстані:

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. У Грузії та Казахстані для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем праці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж у Грузії, є:

- 1) лати;
- 2) марка;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. При визначенні податку на доходи фізичних осіб поділяються на шедули у:

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Казахстані;
- 4) Німеччині.

13. Відрахування податку на доходи фізичних осіб у Грузії та Казахстані здійснюється в:

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. Державна податкова інспекція Грузії та Казахстану підпорядкована:

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. Прямими податками в Грузії та Казахстані є:

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 13; 22; 25; 27; 28; 30; 35; 39; 49; 42; 68; 69]

Тема 5. Податкові системи республік Таджикистан та Узбекистан

Таджикистан (Республіка Таджикистан)

Податкова система Республіки Таджикистан (РТ) сформована на підставі Податкового кодексу (ПК РТ), який був прийнятий та введений в дію з 1 січня 1999 р. Цей законодавчий документ регламентує всі загальні положення податкової системи, затверджує перелік діючих податків та зборів, порядок їх введення, нарахування, стягнення та скасування, весь комплекс взаємодій держави та платників податків. Введення цього законодавчого документа дозволило здійснити систему заходів та переглянути всю систему оподаткування в країні. Цей ПК РТ став єдиним законодавчим документом, який регулює всі податкові питання, починаючи з взаємовідносин податкових органів та платників податків і закінчуючи порядком розрахунку та сплати всіх податків.

ПК РТ регламентував процедуру здійснення перевірок, застосування різних варіантів штрафних санкцій, коли платник податку не виконує свої обов'язки. Цей ПК РТ зменшив раніше діючі жорсткі норми відповідальності за податкові порушення, крім того чіткіше сформулював склад податкових порушень. Була також змінена система стягнення податкових платежів. Спочатку податкова інспекція виставляє вимоги про сплату, а потім у законодавчому порядку до порушника податкового законодавства застосовуються фінансові та штрафні санкції.

ПК РТ визначає порядок застосування штрафних санкцій до порушників. Якщо платник податку або інших податкових платежів не сплачує їх, у тому числі і поточні платежі у встановлений законодавством терміни, то такий порушник повинен сплатити відсотки з цієї суми за строк від дати виникнення обов'язку за сплату податку до дати сплати цього податку. У разі сплати зайвих розмірів подат-

ку, нараховані відсотки підлягають поверненню платнику податку за період з дати надходження заяви на повернення податку до нього. Повернення зайвих коштів, які сплачені платником податку самостійно, якщо податковий орган не дотримувався строку повернення, здійснюється з відсотками, виходячи з розміру 125 % ставки кредиту міжбанківського кредитного аукціону Національного банку РТ, виходячи з кожного поточного кварталу у вигляді середньоарифметичних ставок кредитів кредитних аукціонів. ПК РТ передбачаються штрафні санкції і до банків, які затримують списання коштів до бюджету. Крім того сума коштів, які більш ніж потрібно було перерахувати підприємству, може бути зарахована у вигляді сплати податку в майбутньому періоді.

У цілому прийняття ПК РТ забезпечило гарантію того, що кожен з учасників податкових відношень досить чітко знає і може планувати та координувати свої дії. ПК РТ зменшив кількість податків та зборів з 40 до 17, з яких 14 мають республіканське значення. Введення нових податків можливо тільки при внесенні змін в діючий ПК РТ. ПК РТ дозволив запропонувати особисті податкові режими та спрощену систему оподаткування суб'єктів малого підприємництва.

З 1 січня 1999 р. в ПК РТ введено положення про обов'язкове декларування доходів фізичних та юридичних осіб. За несвоєчасне надання податкової декларації з платника податку стягується штраф у розмірі 5 % від суми податку до сплати за звітний період за кожний місяць, за який не надана декларація, але не більш ніж 25 % від загальної суми податку. Частина штрафу, яка стягується не може перевищувати 250 неоподатковуваних податком мінімумів за перший місяць, за який не надана декларація. У будь-якому випадку сума штрафу не може бути меншою, ніж один з двох розмірів:

- 1) 25 не обкладених прибутковим податком мінімумів доходів громадян;
- 2) 100 % розміру податку, який повинен бути вказаний у декларації.

При цьому сума недоплати визначається як різниця між сумою податку, яка повинна бути вказана в декларації, та сумою податку, яка сплачена до встановленого строку платежу.

5.2. Узбекистан (Республіка Узбекистан)

Правові засади податкової системи Республіки Узбекистан (РУ), права та обов'язки платників податків та їх відповідальність за порушення податкового законодавства визначаються Податковим кодексом Республіки Узбекистан (ПК РУ), законами та різними законодавчими актами, які регулюють відносини в сфері податків та зборів. Підпорядкованість усіх норм податкового законодавства визначається також міжнародними угодами та різними іншими законодавчими та підзаконними актами.

Основні принципи ПК РУ передбачають обов'язковість сплати податків для всіх фізичних та юридичних осіб, їх рівність перед законом незалежно від форм власності, статі, раси, національності, мови, релігії, соціального походження, переконань та соціального статусу. Всі доходи підлягають обов'язковості оподаткування, а пільги надаються виключно за принципом соціальної справедливості.

Але при цьому необхідно визначити, що деякі місцеві податки (на майно та земельний) впроваджено на державному рівні і сплачуються вони на всій території РУ, решта місцевих податків та зборів сплачуються у місцеві органи самоврядування Республіки Каракалпакстану, областей та м. Ташкента. Право введення нових місцевих податків належить Кабінету міністрів.

Для деяких категорій підприємств діє спрощена система оподаткування — *сплата єдиного податку*.

Податок на дохід (прибуток) юридичних осіб. Цей податок сплачують усі юридичні особи, які мають дохід, що підлягає оподаткуванню у фінансовому році. Під юридичною особою, яка підлягає оподаткуванню, розуміють усі види підприємств та організацій, у тому числі їх відокремлені підрозділи, які мають у власності або у господарському оперативному управлінні майно і які відповідають за своїми зобов'язаннями цим майном, а також ті, які мають самостійний баланс та розрахунковий рахунок.

Постійні установи іноземних юридичних осіб зобов'язані стати на облік в органах державної податкової служби незалежно від того, буде їх діяльність у подальшому обкладатися податком, чи ні згідно з діючим законодавством РУ та діючими міжнародними угодами.

Податок на дохід фізичних осіб. Цей податок сплачують фізичні особи, які мають дохід у фінансовому році. Під фізичною особою ро-

зуміють тих, хто проживає на території Узбекистану або перебуває протягом 180 днів або більше за будь-який період за останні 12 місяців, які починаються і закінчуються у фінансовому році і які є резидентами РУ. Фізичні особи нерезиденти обкладаються податком тільки за доходами, які отримані на території РУ.

Податок на додану вартість. Його сплачують юридичні особи, які здійснюють підприємницьку діяльність та фізичні особи, які імпортують товари. Саме оборот з реалізації та імпорту товарів, робіт та послуг є базою для оподаткування цим податком. Порядок нарахування, сплати та відшкодування ПДВ типовий для більшості податкових систем.

Податок на користування надрами. Його сплачують юридичні та фізичні особи, які видобувають корисні копалини на території РУ та здійснюють будівництво та експлуатують підземні об'єкти. Базою оподаткування можуть виступати обсяги добутих копалин, обсяги відходів видобутку (переробки), площа, яка була надана для видобутку.

Екологічний податок. Цей податок сплачують юридичні особи, які виробляють товари, роботи та послуги. Об'єктом оподаткування є виробнича собівартість або витрати обігу. Ставка податку встановлена в розмірі 1 % і сплачується цей податок щоквартально. Від сплати цього податку звільняються юридичні особи, в яких працює більш 50 % інвалідів.

Місцеві податки та збори. Вони встановлюються місцевими органами самоврядування. Їх платниками є юридичні та фізичні особи незалежно від форми господарювання, які перебувають на території РУ. Розміри ставок податків та зборів, а також категорії платників, які мають право на пільги, встановлюються місцевими органами самоврядування. У разі, коли ці податки та збори не сплачуються в строк, на них нараховується пеня в розмірі 0,15 % до суми недоїмки за кожен добу, більшу ніж встановлений строк, починаючи з наступного за днем сплати податку або збору і день сплати включно.

Тести для перевірки знань

1. У республіках Таджикистан та Узбекистан застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;

- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. У республіках Таджикистан та Узбекистан застосовується система ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

3. У республіках Таджикистан та Узбекистан застосовується система ставок на прибуток:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. У республіках Таджикистан та Узбекистан застосовується система ставок ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система республік Таджикистан та Узбекистан є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева;
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом у республіках Таджикистан та Узбекистан є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету республік Таджикистан та Узбекистан найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;

- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в республіках Таджикистан та Узбекистан:

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. У республіках Таджикистан та Узбекистан для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем праці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж у республіках Таджикистан та Узбекистан, є:

- 1) долар країни;
- 2) марка;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули в:

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Великобританії;
- 4) Узбекистані.

13. Відрахування податку на доходи фізичних осіб у республіках Таджикистан та Узбекистан здійснюється в:

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. Державна податкова інспекція республік Таджикистан та Узбекистан підпорядкована:

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. Прямими податками у республіках Таджикистан та Узбекистан є:

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 6. Система оподаткування в Об'єднаному Королівстві Великобританія та Північна Ірландія

У цілому податкова політика Об'єданого Королівства Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) має давню історію і сформувалась переважно у такому вигляді, в якому існує і зараз, ще у XVII–XVIII ст.

Сучасна податкова система Великобританії складається з п'яти груп податків:

1. Прямі податки на доходи.
2. Непрямі податки.
3. Місцеві податки.
4. Податки на ділову активність.
5. Інші податки.

Податки з фізичних осіб. Найважливішим серед податків з цієї категорії платників податків є *прибутковий податок*, який становить біля 65 % від всіх прямих податків, які отримує державний бюджет.

Оподаткування фізичних осіб здійснюється залежно не тільки від розміру доходу, а й від джерела його отримання, тобто існує так званий розподільчий принцип оподаткування. Всі доходи поділяються на різні частини (шедули), які оподатковуються за особистою методикою. Залежно від джерел отримання всі доходи поділяють за шістьма шедулам.

Податок на спадщину. Встановлюється неоподаткований мінімум у 150 тис. ф. ст., а сума, яка більша зазначеної, має ставку 40 %. Діє система пільг та знижок, яка дозволяє знизити податок до 80 %.

Податки з юридичних осіб. Серед основних податків — прибутковий податок з компаній, податок на приріст капіталу, на додану вартість, внески на потреби соціального страхування, акцизи, гербовий збір, податок на майно.

Податок з компаній застосовується до юридичних осіб і стягується з доходів за попередній фінансовий рік. Ставка встановлюється щорічно й має дворівневу систему — для фірм та корпорацій, а також для підприємств малого бізнесу (причому останні оподатковуються за ставкою на 25–30 % нижче). Строк сплати податку настає через 9 місяців після закінчення розрахункового періоду.

Для малих підприємств надаються пільги за оподаткуванням, але їх статус визначається не за чисельністю робітників, а за розміром отриманого прибутку. Особливу систему оподаткування мають компанії нафтодобувної промисловості.

Податок на приріст капіталу. Цей податок встановлюється з метою обмеження розміру та прибутковості посередницьких операцій з житлом, автомобілями та ін. Найвищі ставки застосовуються для операцій, які проводять фізичні особи, менші — операцій, які проводять компанії.

Податок на додану вартість. Цей податок — один із головних непрямих податків і його частина становить 17 % загальної дохідної частини бюджету держави. Він сплачується із знов утвореної вартості, яка утворюється на кожному етапі виробництва та просування товарів. Цей податок сплачують усі підприємства, які очікують річний обіг більше ніж 22100 ф. ст. на рік, або за квартал — 7500 ф. ст. Платник податку самостійно визначає розмір до сплати несе повну відповідальність за порядок його сплати.

До непрямих податків належать мито, збори з кінних перегонів, собачі біги, гральний бізнес.

Одним із давніх податків, який і зараз залишається у Великобританії є *Гербовий збір*, який був введений вперше ще у 1694 р. Цей податок встановлюється на документи й стягується з осіб при оформленні різних цивільно-правових угод.

Основним з місцевих податків (взагалі їх питома вага серед усіх податкових надходжень становить 10 %), є *податок на майно*. Платниками цього податку є громадяни, які наймають житло й сплачують квартирну плату. Ставку податку встановлюють місцеві органи влади відповідно до вартості нерухомого майна, оцінка якого проводиться раз на 10 років.

Тести для перевірки знань

1. Непрямі податки, які застосовуються в Об'єднаному Королівстві Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія), – це:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. Об'єднане Королівство Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) застосовує систему ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивну;
- 2) пропорційну;
- 3) регресивну;
- 4) змішану.

3. Об'єднане Королівство Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) застосовує систему ставок на прибуток:

- 1) прогресивну;
- 2) пропорційну;
- 3) регресивну;
- 4) змішану.

4. Об'єднане Королівство Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) застосовує систему ставок ПДВ:

- 1) прогресивну;
- 2) пропорційну;

- 3) регресивну;
- 4) змішану.

5. Податкова система Об'єднаного Королівства Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева;
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом у Об'єднаному Королівстві Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету Об'єднане Королівство Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в Об'єднаному Королівстві Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія):

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. В Об'єднаному Королівстві Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;

- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем праці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж в Об'єднаному Королівстві Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) є:

- 1) фунт стерлінгів;
- 2) марка;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули у:

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Великобританії;
- 4) Німеччині.

13. Відрахування податку на доходи фізичних осіб в Об'єднаному Королівстві Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) здійснюється в:

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. Державна податкова інспекція Об'єднаного Королівства Великобританія та Північна Ірландія (Великобританія) підпорядкована:

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. Прямими податками в Об'єднаному Королівстві Великобританія та північна Ірландія (Великобританія) є:

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 43; 68; 69]

Тема 7. Податкова система у Федеративній Республіці Німеччина

Податкова політика Федеративної Республіки Німеччини (ФРН) формувалася разом з утворенням Германської імперії. У 1871 р. практично всі податки, порядок їх стягнення залишався в компетенції керівництва тих земель, які входили до складу імперії. Імперія встановлювала тільки мито та податки на деякі товари народного споживання: алкогольні напої, тютюнові вироби, цукор, сіль. У подальшому кількість загальноімперських податків розширюється, з'являються акцизи, податок з поштових і телеграфних послуг, почали надходити матрикулярні внески від окремих земель (але землі вносили їх тільки при загальноімперських витратах).

Досить суттєві зміни в систему оподаткування внесла податкова реформа 1990 р. У 1993 р. був прийнятий Закон “Про запровадження федеральної програми консолідації” та Закон “Про гарантування місцезнаходження підприємців” (1994 р.). Ці законодавчі правові акти були спрямовані на утворення найбільш сприятливих податкових умов у державі. Було введено три рівня бюджетів, куди надходили гроші від сплати податків:

- перший рівень — державний бюджет. Це найвищий рівень. До нього відраховувалось 42 % прибуткового податку з громадян, 50 % податку з корпорацій, приблизно 25 % податку на підприємницьку діяльність, частина податку з обороту (яка постійно змінювалась);
- другий рівень — земельні бюджети. До нього нараховується 42 % прибуткового податку з фізичних осіб, 50 % податку з корпорацій, частина податку на підприємницьку діяльність, податок з обороту;

- третій рівень — місцевий бюджет або бюджет місцевих органів управління. Він складається з 15 % прибуткового податку з фізичних осіб, 50 % податку на підприємницьку діяльність та частку податку з обороту.

У цілому в сучасних умовах особливістю податкової політики ФРН є велика кількість податків (більш ніж 50 видів), які існують, та висока дисципліна платників податків. Якщо взяти весь бюджет держави, то податки в ньому становлять 80 %.

Оподаткування фізичних осіб. Основним податком, який сплачують громадяни Німеччини є *прибутковий податок*. Цей податок встановлюється на всі доходи, які отримує громадянин держави — від підприємницької діяльності, заробітної плати, ведення сільського та лісового господарства, промислового виробництва, доходів від оренди майна та ін. Крім того, всі платники податків при визначенні податку із заробітної плати поділяються на шість класів.

Компенсаційний податок. Він встановлюється за користування матеріальними благами та послугами. Його сплачують, наприклад, за видовищні заходи, податок на полювання, рибальство, а також податок з осіб, які мають подвійне місце проживання.

Оподаткування юридичних осіб. Таких податків, які сплачують юридичні особи, багато і вони мають свої особливості.

Одним із головних податків є *податок корпоративний* (практично це за своєю сутністю податок на прибуток). Об'єктом оподаткування виступає прибуток, який розраховується як різниця між всіма доходами та всіма витратами (включаючи податок на додану вартість), які сплачено. Також знімається зменшена вартість виробленої продукції та запаси продукції. При оплаті цього податку визначають розподілений та нерозподілений прибуток.

Земельний податок. Цим податком обкладаються земельні ділянки підприємств, сільськогосподарські угіддя, лісове господарство. Ставка оподаткування складається з двох частин: основну частину визначають фінансові органи, які встановлюють її централізовано, і додаткову частину, яку визначає земельна община залежно від свого фінансового становища. Загальна ставка податку коливається від 0,6 % до 3,1 %.

Податок на додану вартість. Цей податок був введений у 1973 р. (у Німеччині найбільш розповсюджена назва “податок з продажу” або “податок з обороту”). За своєю питомою вагою він має 28 % у дохідній

частині бюджету й після прибуткового податку займає друге місце. У ФРН цей податок застосовується з двох причин.

Внески на соціальне страхування. Вони є основою підтримки громадянина на випадок хвороби, тривалої хвороби та пов'язаної з нею інвалідність, старість, кризові ситуації, страхування на випадок безробіття та ін.

Особисті податки. У ФРН є церковний податок. Встановлення його пов'язане з історичним протистоянням протестантської віри на Півночі ФРН та католицької віри більшості населення на Півдні.

Існує в Німеччині й *екологічний податок*. Він має за мету збереження навколишнього природного середовища, особливо зростає його роль, коли ця країна відмовляється навіть від атомних електростанцій.

Податок на солідарність. Його введення в березні 1991 р. пов'язане з фінансуванням різних проєктів у колишній Німецькій Демократичній Республіці, причому ставки податку щорічно коригуються.

Треба також відзначити, що в ФРН діє також система податкових консультантів. Їх послугами можуть користуватися і юридичні, і фізичні особи, а їх діяльність регламентується законами про службу.

Тести для перевірки знань

1. У Німеччині застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. Німеччина застосовує систему ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивну;
- 2) пропорційну;
- 3) регресивну;
- 4) змішану.

3. У Німеччині застосовується система ставок на прибуток:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. У Німеччині застосовується система ставок ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система Німеччини є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом у Німеччині є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету Німеччини найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в Німеччині:

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. У Німеччині для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем праці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж в Німеччині є:

- 1) долар країни;
- 2) марка;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули у:

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Великобританії;
- 4) Німеччині.

13. Відрахування податку на доходи фізичних осіб у Німеччині здійснюється в бюджет:

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. Державна податкова інспекція у Німеччині підпорядкована:

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. Прямими податками у Німеччині є:

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 44; 68; 69]

Тема 8. Оподаткування у Франції

Податкова політика Французької Республіки (ФР) базується на законодавчій базі, прийняття якої перебуває в компетенції тільки парламенту (національної асамблеї). Всі закони, які стосуються введення нових або відміну старих податків, сфери їх застосування щорічно затверджуються парламентом при прийнятті державного бюджету. Крім законів діють різні декрети й розпорядження, які приймаються з метою доповнення та деталізації, пояснень до діючих законів.

На відміну від інших держав *мито* має особливу мету. Основним стає не поповнення державного бюджету, а захист вітчизняного виробника, вітчизняного ринку. Особлива митна політика є інструментом податкової політики. Вони забезпечують зрівняння (у деяких випадках і зниження) цін на продукцію вітчизняних виробників. Мито стягується, як правило, з ціни виробу, а в окремих випадках із ваги, площі та ін.

Податок на професійну освіту. Основною метою цього податку є віднайдження грошових коштів на фінансування професійно-технічної освіти в країні. Він стягується з фонду оплати парці за ставкою 0,5 % від річного фонду оплати праці в цілому з підприємства плюс 0,1 %. Якщо на підприємстві працює більш ніж 10 осіб, то підприємство переходить на фінансування довгострокової професійної освіти. У цьому разі ставка підвищується до 1,2 % від загального фонду заробітної плати. Якщо підприємство використовує тимчасову робочу силу, ставка підвищується до 2 %. На професійну підготовку молоді збирається ще додатково 0,3 %. Крім того, підприємство, на якому працює більше ніж 10 робітників, обов'язково бере участь у фінансуванні житлового будівництва, для чого відраховується 0,65 % від річного фонду оплати праці (при цьому форма участі може бути будь-якою — від прямого інвестування до надання позики).

Серед податків з фізичних осіб значне місце займає *прибутковий податок*. Сума доходів громадян розраховується на початку року за підсумками попереднього фінансового року. У доходи громадян враховуються всі види доходів, які отримані від будь-якої діяльності, у тому числі заробітної плати, доходів від операцій з нерухомістю, доходів при передачі власності та ін. Цей податок стягується за прогресивною шкалою.

Крім прибуткового податку фізичні особи сплачують різні *соціальні відрахування*, які, по суті, також є податками.

Поряд із загальнодержавними податками існує велика кількість місцевих податків, які встановлюють місцеві органи самоврядування, які й визначають ставки цих податків та порядок сплати. До таких податків належать:

1. Земельний податок.
2. Податок на незабудовані ділянки.
3. Податок на житло.
4. Професійний податок.
5. Податок на прибирання територій.
6. Мито на утримання сільськогосподарської палати.
7. Мито на утримання торгово-промислової палати.
8. Мито на утримання палати ремесел.
9. Місцеві збори на освоєння родовищ.
10. Збори на установку електроосвітлення.
11. Мито на використання устаткування.
12. Мито на автотранспортні засоби.
13. Туристський збір.
14. Податок на перевищення допустимого ліміту щільності забудови.
15. Податок на перевищення межі питомої зайнятості площі.
16. Податок на озеленення та ін.

Тести для перевірки знань

1. У Французькій Республіці застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. У Французькій Республіці застосовується система ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

3. У Французькій Республіці застосовується система ставок на прибуток:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. У Французькій Республіці застосовується система ставок ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система Французькій Республіці є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева;
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом у Французькій Республіці є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету Французької Республіки найбільшу вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування у Французькій Республіці:

- 1) приймають закони країни;
- 2) зменшують експорт-імпорт;
- 3) укладають міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. У Французькій Республіці для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем парці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж у ФР, є:

- 1) долар країни;
- 2) марка;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули у:

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Великобританії;
- 4) Німеччині.

13. Відрахування податку на доходи фізичних осіб у ФР здійснюється в:

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. Державна податкова інспекція у ФР підпорядкована:

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. Прямими податками у ФР є:

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 45. 68; 69]

Тема 9. Податкові системи Італії та Іспанії, країн Скандинавії

Італія (Італійська Республіка)

В Італійській Республіці (ІР) основним джерелом отримання фінансових коштів до державного бюджету є податки, які дають понад 80 % загальної суми дохідної його частини. Тому питання оподаткування є одним з головних в економічній політиці державних органів, і окремих політичних партій. Проблема податків, крім економічного характеру (фіскальної, стимулюючої функції, притягнення інвестицій до країни, стимулювання експорту, утворення нових робочих місць, зниження державного боргу та темпів інфляції), має і політичне значення, сутність якого полягає в забезпеченні соціальної справедливості при розподілі податкового тягаря, використанні податків в інтересах тих, хто має низький рівень оплати праці, осіб найманої праці, а також забезпечення гарантій та утворення джерел для соціального забезпечення і соціального страхування.

Діюча зараз в ІР податкова система утворювалась протягом більш як 15 років і найбільші зміни її відбулися після вступу держави до членів Європейського Співтовариства. У цей час була сформована система прямого та непрямого оподаткування, яка була в цілому прийнята в західноєвропейських країнах, але з урахуванням особливостей економічного розвитку держави та тих чинників, які впливають на економічну кон'юнктуру в загальному ринку: податок на додану вартість, гербовий податок, реєстраційний податок, податок на приріст вартості нерухомості (це один з місцевих податків, який сплачується при отриманні прибутку від продажу нерухомості), акцизи та збори, мито, податок з лото та лотерей.

Зі всіх податків, що діють в Італії, які найбільше були змінені у період реформ 1988 р. можна виділити три: прибутковий податок з юридичних та фізичних осіб та місцевий прибутковий податок.

Прибутковий податок з фізичних осіб. Цей податок сплачується з чистих доходів громадян, які отримані у вигляді заробітної плати (при праці за наймом), доходи від комерційної діяльності, від операцій з нерухомістю, від власності на землю, капітал або доходи з будь-яких інших джерел. В цілому визначають п'ять категорій доходів за характером походження. Деякі джерела отримання доходів диференційовані.

Прибутковий податок з юридичних осіб. Суб'єктами оподаткування виступають усі промислові, комерційні, кредитно-фінансові установи та підприємства, дрібні приватні підприємства, що не мають статусу акціонерних товариств, але засновані на участі в капіталі (пайові товариства, партнерство, кооперативи тощо), які знаходяться на території держави і закордонні філії.

Об'єктом оподаткування є чистий дохід, який розраховується як різниця між усіма доходами, які отримані підприємством та всіма витратами, у тому числі, які необхідні для підтримки процесу комерційної діяльності.

Серед *місцевих податків* найважливіший місцевий прибутковий податок. Цей податок сплачується фізичними і юридичними особами. Він має цільовий характер, стягується централізовано органами, а потім перераховується місцевим органам влади. На цей податок існує єдина ставка для фізичних і юридичних осіб — 16,8 %.

Податок на збільшення вартості нерухомого майна. Об'єктом оподаткування є різниця між вартістю нерухомості на початок та на кінець періоду. Це будинки, споруди, будівельні майданчики, які знаходяться на території Італії. Обчислення проводиться за прогресивною шкалою й починається з моменту передачі власності або придбання її платником податку.

Податок на рекламу. Податком обкладається будь-які рекламні засоби, що розташовані в різних місцях і доступні публіці. Ставки податку встановлюються муніципалітетами залежно від фінансового стану, виду реклами та її цілей.

Податок на використання суспільних площ. Цей податок стягується з тих площ, які використовуються спільно з муніципалітетами або іншими підприємствами залежно від місцезнаходження, розміру, цілей використання.

Податок на автотранспорт. Особливістю цього податку є те, що він є одночасно державним і місцевим, а ставки його залежать від по-

тужності двигуна, визначеного в кінських силах, або обсягу циліндра. Ставка податку однакова для фізичних і юридичних осіб.

Гербовий збір. Цей збір сплачується при одержанні юридичних та правових документів.

Оплата реєстрових та реєстраційних зборів. Оплата цього податку відбувається при здійсненні запису в державних реєстрах, наприклад, нотаріальні акти передачі прав володіння нерухомого майна, договори про оренду або передачу прав власності.

Місцеві ліцензійні збори. Ці збори стягуються за право сезонної торгівлі або торгівлі предметами антикваріату.

Особисті акцизи. Вони нараховуються на електроенергію, цукор, алкогольні напої, нафту та нафтопродукти, тютюнові вироби.

Концесійний податок. Він є додатковим податком до реєстраційного податку і стосується ділових операцій, при яких держава дає свою згоду, дозвіл чи ліцензію. Розмір ставки встановлюється для кожного виду актів.

Цільові збори. До них включаються шкільний податковий збір, збір за використання державних земельних ділянок.

Іспанія (Королівство Іспанія)

Податкова політика Королівства Іспанія (КІсп.) почала досить суттєво змінюватись у 70-х роках ХХ ст., коли почала проводитись податкова реформи 1977 р. та у 1984–1985 рр. Основна мета податкових реформ: проведення реорганізації податкової служби держави для спрощення процедури сплати податків, удосконалення обліку платників, посилення боротьби з податковими злочинами.

Стягнення податків здійснюється на трьох рівнях: державному (або федеральному), автономному (або муніципальному) та місцевому.

Найбільшу питому вагу серед платників податків з фізичних осіб має *прибутковий податок*.

На регіональному рівні встановлюються податки, які сплачуються в місцеві бюджети. Серед основних: податок на нерухомість, податок з економічної діяльності, податок на зростаючу вартість земельної ділянки, податок на механічні автотранспортні засоби, податок на надання послуг, які не мають індивідуального характеру, спеціальні податки.

Оподаткування в КІсп. має особливості залежно від автономії окремих регіонів; вся країна поділяється на три зони.

Перша зона має найбільші права в сфері оподаткування. В цих регіонах можливе самостійне встановлення різних податків, які потім надходять в регіональні і місцеві бюджети. До цієї групи регіонів належить Країна басків та Наварра. Друга група регіонів наділена правами регулювання ставок податків. Третя група регіонів — не має будь-яких прав.

Особливі пільги надаються підприємствам малого та середнього бізнесу.

Норвегія (Королівство Норвегія)

Податкова система Королівства Норвегія (КН) сформована на тих самих принципах, що і податкові системи інших країн північної Європи. У цій державі діють ті самі податки, що і в інших країнах.

Більшість **юридичних осіб** (підприємств, фірм, корпорацій, товариств), які здійснюють на території КН свою виробничу або іншу діяльність сплачують *податок на додану вартість (ПДВ)*. Але для сплати вони повинні обов'язково зареєструватися в Державному Реєстрі платника ПДВ, якщо обороти товарів та послуг, які підлягають оподаткуванню перевищують протягом 12 місяців певно визначену суму. При цьому існує положення, коли податкові органи мають право зареєструвати це підприємство достроково.

Як і в інших державах світу, дуже важливе місце в загальній системі оподаткування займає *податок на прибуток фірм та підприємств*. Відкриття підприємства в КН досить спрощене і не потребує окремого обов'язкового дозволу, але він потрібний, якщо власник підприємства бажає зайнятися особливими видами діяльності, скажімо, банківська справа, страхування та ін.

Усі роботодавці сплачують податки на соціальне страхування в розмірі від 0 % до 14,1 %, сума яких повністю відраховується з прибутку до оподаткування. Крім того, роботодавець повинен сплачувати податок у розмірі 10 % від суми доходу, що перевищує розмір, який визначається діючим законодавством.

Основним податком для фізичних осіб є *прибутковий податок*.

Крім прибуткового податку фізичні особи сплачують також *податок на спадщину та дарування*. Ставка цього податку перебуває в межах від 18 до 30 % і визначається ступенем поріднення та вартості майна. При цьому визначається законодавчо вартість майна, яка взагалі звільняється від сплати податку. Якщо той, хто дарує майно, є

постійним податковим резидентом КН, то податок сплачується на все майно, в тому числі і те, яке знаходиться за межами КН. Якщо платник податку є нерезидентом КН, то він сплачує податок тільки на активи, які перебувають на території КН (якщо не існує інших особистих угод між державами).

Усі юридичні та фізичні особи щорічно сплачують *податок на майно*, виходячи з фактичної вартості капітальних активів. Але при цьому акціонерні товариства від сплати цього податку взагалі звільняються. Фізичні особи резиденти сплачують податок на майно як в КН, так і за її межами, а нерезиденти сплачують цей податок тільки за те, що знаходиться в КН і за ставками в межах від 0 до 1,5 %. Якщо сума податку на майно становить більше 65 % від суми загального доходу до оподаткування, то ставка податку може бути знижена, якщо сума чистих активів не перевищує 1 млн нор. кр. При перевищенні суми чистих активів більш ніж 1 млн кр. ставка податку зменшується до 0,6 %.

При купівлі земельних ділянок сплачується *державне мито* в розмірі 2,5 %. Особливим податком обкладаються нафтові та газові компанії. Податок на товари розкоші (парфуми), спирт, бензин, сплачується за ставкою не більше 70 %.

Фінляндія (Фінляндська Республіка)

У Фінляндській Республіці (ФР) створені всі умови і стимулюється вкладання іноземних інвестицій та відкриття іноземних підприємств або представництв. Особливо це стосується країн — членів Європейської Співдружності та організацій Європейського розвитку та співробітництва. Для цих країн відсутні будь-які обмеження для відкриття своїх підприємств та започаткування малого та середнього бізнесу. Обмеження встановлюються тільки для великих підприємств.

Оподаткування юридичних осіб. Основним зі всіх податків є *корпоративний податок*. Цей податок сплачується з усіх доходів, у тому числі й на приріст капіталу. При оподаткуванні дивідендів застосовується метод стягування податку за фактом нарахування.

Оподаткування фізичних осіб. Всі платники податку — фізичні особи — з метою оподаткування поділяються на резидентів (які перебувають на території країни більше 6 місяців, а також мають постійне місце проживання або будь-яке майно на території ФР) та нерези-

дентів (при цьому навіть якщо громадянин країни виїжджає в інші держави, він ще протягом трьох років залишається резидентом). Резиденти повинні сплачувати податки з усієї суми отриманих доходів, причому і державні, і місцеві податки. Нерезиденти мають податкові зобов'язання тільки за доходами, отриманими на території ФР. Одружені сплачують податки відокремлено.

Швеція (Королівство Швеція)

Формування системи оподаткування Королівства Швеція (КШ) здійснювалося залежно від розвитку загальної економічної концепції, яка мала командно-адміністративний характер.

У цілому податки в КШ достатньо високі і були в окремі роки понад 50 % від валового внутрішнього продукту (у 1989 р.), у тому числі прямі – 25,3 %, непрямі – 14,7 %, на соціальне страхування – 16,5 %.

У КШ проводиться досить чітке розмежування між тими податками, які знаходяться у компетенції центрального уряду та тих, які перебувають у компетенції місцевих органів влади. Відповідно від цього визначається і та сума податків, яка надходить до цих рівнів. Варто зазначити, що більша частина цих засобів повертається до платників податків у вигляді отриманих від держави послуг.

До основних прямих податків належать національний (державний) та місцевий (комунальний) прибутковий податок, державний податок на капітал (власність), податок на спадщину, на дарування. Крім того, існує велика кількість внесків із підприємців на соціальне страхування, пенсії, допомоги на лікування та ін.

До непрямих податків належать ті, які в повному обсязі надходять до державного бюджету. Це податок на додану вартість (ПДВ), акцизи з окремих товарів та виробів. Центральні органи КШ визначають державні і комунальні податки, але деякі податки місцеві органи влади мають право визначати самостійно.

Особливий підхід в КШ і до складу податків. Найбільшу питому вагу в них мають податки на особисті доходи, майно, податки на товари у вигляді акцизів та ПДВ. Із всіх сум податків 88 % – це податки на доходи, з яких 41 % – податки на товари та послуги (у тому числі ПДВ), 28 % – податки на особисті доходи, 5 % – на майно.

Особливістю державної податкової системи КШ є її соціальна спрямованість. Близько 60 % усіх витрат бюджету використовується на охорону здоров'я, соціальне забезпечення, освіту та культуру.

Використовуючи механізм перерозподілу доходів, держава сприяє не тільки зниженню ступеня неоднаковості рівня доходів різних груп населення, а й сприяє вирізненню поточного споживання. Вирішення соціальних проблем спрямовано в першу чергу на підвищення зайнятості, причому на ці цілі витрачається велика кількість грошей.

Реалізація економічних та соціальних програм викликала використання додаткових фінансових ресурсів з державного бюджету, що в свою чергу збільшило податковий важіль на платників податків. Збільшення потреб держави в грошових коштах посилило фіскальну функцію податків за рахунок збільшення бази та розміру ставок оподаткування, та кількості податків до сплати.

Одним із найважливіших податків КШ є **податок на прибуток**. База оподаткування визначається за принципами бухгалтерського обліку.

Податок на спадщину. Ставка цього податку визначається залежно від вартості майна відносно спадщини. Ставка податку встановлюється за прогресивною шкалою, цей податок стягується з того, хто отримує спадщину. В цілому застосовується шкала ставок від 10 % до 30 %. Найменша ставка застосовується, коли спадщина надходить дружині (або чоловіку) та дітям. Аналогічна ставка застосовується щодо дарунків (але при цьому встановлюється вартість подарунка).

Тести для перевірки знань

1. В Італії та Іспанії застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. В Італії та Іспанії застосовується система ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

3. В Італії та Іспанії застосовується система ставок на прибуток:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. В Італії та Іспанії застосовується система ставок ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система Італії та Іспанії є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева;
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом в Італії та Іспанії є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету Італії та Іспанії найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в Італії та Іспанії:

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. В Італії та Іспанії для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;

- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем парці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. Groшовою одиницею, якою сплачується податковий платіж в Італії та Іспанії, є:

- 1) євро;
- 2) марка;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули у:

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Великобританії;
- 4) Німеччині.

13. Відрахування податку на доходи фізичних осіб в Італії та Іспанії здійснюється в:

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. Державна податкова інспекція в Італії та Іспанії підпорядкована:

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. Прямими податками в Італії та Іспанії є:

- 1) ПДВ;

- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 16; 18; 22; 24; 30; 32; 33; 35; 42; 65; 68; 69]

Тема 10. Податкова система Сполучених Штатів Америки

Податки в Сполучених Штатах Америки (США) мають культовий характер. Для громадян країни не має питання: сплачувати податок чи ні? Тільки сплачувати його в строки та у порядку, який визначений діючим законодавством.

Податки мають дуже велике значення в механізмі федерального розподілу бюджетних коштів, тому що вони – найбільш стабільне джерело надходження коштів до бюджету. На їх долю припадає до 79 % дохідної частини федерального бюджету. Незважаючи на те, що США є державою з найбільш розвинутою ринковою економікою, для неї характерно державне регулювання економічних процесів. І в цьому питанні основним інструментом виступає податкова політика як важіль впливу на будь-який бізнес.

Федеральний бюджет США формується переважно за рахунок прямих податків, у той же час основними джерелами місцевих бюджетів є непрямі податки.

Найбільшу питому вагу в **загальному федеральному бюджеті США** має *прибутковий податок з фізичних осіб*. Цей податок може розраховуватись у двох варіантах: дохід окремого громадянина або дохід сім'ї (дохід сім'ї складається з доходів усіх її членів).

Друге місце в загальній дохідній частині федерального бюджету мають *відрахування на соціальне страхування*. Воно здійснюється і роботодавцями, і найманими робітниками. Ці внески поділяються в рівних долях (50 % на 50 %) і відрахування має цільове призначення і тенденцію до підвищення.

Третє місце в дохідній частині бюджету має *податок на доходи корпорацій*. Особливістю цього податку є те, що він відраховується у федеральний бюджет, і в бюджети штатів, тобто в місцеві бюджети.

Як додатково до цього податку є *податок на надприбуток*. Введення цього податку є одним із досить важливих податкових важелів впливу, головним чином, на монопольні підприємства. В умовах конкурентного ринку, коли діє велика кількість підприємств, ринок сам

регулює та встановлює ціни на вироби, які, з одного боку, задовольняють вимоги споживачів, а з іншого — встановлюють середні ціни, що мають тенденцію наближення до виробничої ціни. Але все ж на ринку з'являються підприємства монополісти.

Податок від продажу капітальних активів. Найбільша ставка оподаткування цих доходів 34 %. Об'єктом оподаткування є дохід, який отриманий при продажу обладнання, інших основних фондів та майна підприємства.

Акцизні збори. Останнім часом з'явилась тенденція до збільшення кількості підакцизних товарів (дорогі автомобілі, дорогоцінності, хутро, приватні літаки тощо) та збільшення ставок оподаткування.

Податок на спадщину. Цей податок нараховується на майно, яке переходить у спадщину або на підставі дарування. Ставка податку залежить від ступеня спорідненості та вартості спадщини.

Серед **податків, які сплачуються в бюджет штатів** визначаються наступні.

Прибутковий податок з корпорацій та громадян. Ставки прибуткового податку з громадян встановлюються від 2 % до 12 %, причому податок із заробітної плати сплачується до бюджету штату, а з інших доходів — у штат за місцем проживання.

Основним джерелом дохідної частини бюджету штату є *податок з продажу, або податок із споживання*. Але в деяких штатах цього податку немає (застосовується в 44 штатах з 50). Ставка встановлюється в кожному штаті.

В окремих штатах введений податок на *ділову активність*.

Крім федерального бюджету, бюджетів окремих штатів, у США існують **бюджети окремих міст**. До основних джерел утворення цих бюджетів є *податок на майно*. Так, наприклад, у Нью-Йорку він становить 40 % бюджету міста. Цей податок стягується з власників приблизно 900 будівель та споруд.

Крім згаданих місцевих податків у США встановлюються наступні податки:

- *податок на готельне обслуговування* в розмірі 5 % від оплати за готель;
- *податок на комунальні послуги* в розмірі 3 % від плати за телефон, газ, електроенергію;
- *податок на угоди*. Наприклад, при продажі та купівлі майна податок становить 2,5 дол. на кожен 1000 дол.

Якщо характеризувати в цілому місцеві податки, то для них характерна багатоваріантність та регресивність, причому переважно вони не враховують доходи платників податків. Багатоваріантність, яка існує в податковій політиці США, має тільки одну мету: у платника податку має бути психологічний стан, при якому у нього складається враження меншого податкового тягара, а також охоплення всіх видів доходів у невеликих розмірах, але в загальній сумі у значній кількості. Це дозволяє охопити і сферу споживання, і сферу накопичення.

Тести для перевірки знань

1. У США застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. У США застосовується система ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

3. У США застосовується система ставок на прибуток:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. У США застосовується система ставок ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система США є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева;
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом в США є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету США найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в США:

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угод;
- 4) усі відповіді правильні.

9. У США для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем парці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж у США, є:

- 1) долар;
- 2) марка;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули у:

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Великобританії;
- 4) Німеччині.

13. Відрахування податку на доходи фізичних осіб в США здійснюється в:

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. Державна податкова інспекція у США підпорядкована:

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. Прямими податками у США є:

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 11. Оподаткування в Канаді

Податкова політика Канади трьохрівнева:

- федеральна — 48 % державних доходів;
- провінціальна — 42 % державних доходів;
- місцева — 10 % державних доходів.

Особливу увагу в Канаді надають малому бізнесу. Так серед загальної кількості всіх підприємств у державі їм належить 97 %. До таких підприємств належать ті, які мають річний обіг реалізації до 20 млн дол., а річний прибуток не менш 200 тис. дол. і в яких зайнято не більше 100 працюючих. Такі компанії існують у більшості галузей національної економіки — торгівлі, сфері послуг, будівництві, науко-

вомістких галузях. Для всіх підприємств малого бізнесу з метою його подальшого розвитку застосовується єдина ставка — 12 %.

У цілому податкова політика Канади спрямована на зниження ставок оподаткування при розширенні бази оподаткування, через те велике значення мають непрямі податки.

Одним із таких податків є *податок на продаж*.

Податкова політика в Канаді є складовою загальноекономічної політики і має досить суттєвий вплив на економічні процеси, які відбуваються в державі. Найбільшу питому вагу серед усіх податків має прибутковий податок — до 45 %, у тому числі, прибутковий податок з фізичних осіб — 37 %, 8 % — податок з корпорацій. Податок на споживання становить приблизно 30 %.

Але в цілому в Канаді, при досить сильній федеральній владі, значне місце посідає економічна політика провінцій. Високі повноваження мають провінції в сфері освіти, охорони здоров'я, проведення в життя соціальних програм та ін. Але для здійснення цих програм їм не вистачає коштів, тому вони отримують з федерального бюджету так звані трансфери — засоби, які передбачаються у федеральному бюджеті для місцевих бюджетів для покриття різниці між потребами провінції в засобах та ресурсах.

Федеральні трансфери базуються на трьох програмах:

- зрівняння — ця програма спрямована на утворення порівняних громадських послуг шляхом регулювання рівня оподаткування;
- фінансування різних програм, переважно тих, що стосуються охорони здоров'я;
- план допомоги — вирішення проблеми соціальної допомоги та добробуту.

Тести для перевірки знань

1. У Канаді застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) усі перелічені.

2. У Канаді застосовується система ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивна;

- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

3. У Канаді застосовується система ставок на прибуток:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. У Канаді застосовується система ставок на ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система Канади є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева;
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом у Канаді є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету Канади найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в Канаді:

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. У Канаді для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем праці;
- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж в Канаді, є:

- 1) долар країни;
- 2) марка;
- 3) франк;
- 4) інша валюта.

12. При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули у:

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Великобританії;
- 4) Німеччині.

13. Відрахування податку на доходи фізичних осіб в Канаді здійснюється в:

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. Державна податкова інспекція Канади підпорядкована:

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. Прямими податками в Канаді є:

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 22; 24; 30; 35; 42; 68; 69]

Тема 12. Податкові системи країн Азії та Австралії

Індія (Республіка Індія)

Загальне керівництво процесами стягнення податків в Індії (PI) здійснює Міністерство фінансів країни, до складу якого входить департамент з оподаткування і його Центральна Рада з прямих податків. Ця Рада проводить контроль за здійсненням та дотриманням законів з прямих податків. Основним з них є прибутковий податок та податки на майно та спадщину.

В PI діє єдиний закон про оподаткування, який був прийнятий актом про оподаткування в 1961 р. Згідно з діючою в країні конституцією штатам заборонено введення та стягнення місцевих податків (крім податків від доходів, які отримані від реалізації сільськогосподарської продукції).

Визначають п'ять джерел отримання доходів: заробітна плата; доходи від нерухомого майна; доходи від комерційної та професійної діяльності; доходи з обороту капіталу; доходи, які отримані з інших джерел. Для оподаткування існують ставки та мінімальні розміри доходів, які не підлягають оподаткуванню. Сукупний дохід до оподаткування визначається як різниця між сумою, яку отримало підприємство за відрахуванням різних пільг, неоподаткованого мінімуму та можливих збитків. Деякі види доходів не підлягають оподаткуванню і не входять до сукупного доходу до оподаткування. Такі пільги надаються, як правило, підприємствам виробникам з метою подальшого розвитку власного вітчизняного виробництва.

Витрати на придбання ноу-хау оподатковуються за такою методикою. Шоста частина витрат взагалі податком не обкладається. Частина, яка залишилась, протягом року поділяється в рівних долях на п'ять рівних частин за роками. Якщо це ноу-хау розроблено інститутом за рекомендаціями органів влади PI, то в перший рік воно взагалі не оподатковується, а частина, яка залишається, в рівних частинах розподіляється на два роки, які залишаються.

Особливі пільги існують для зон вільної торгівлі (ЗВТ). Якщо підприємство зареєстровано в такій зоні, то прибуток, який отриманий на технологічних лініях з виробництва комп'ютерів та програмного забезпечення до них, протягом п'яти років не підлягає оподаткуванню при умові, що 75 % продукції призначено на експорт.

Доходи, отримані від гонорарів, комісійних, від іноземних виробників за послуги, надані за кордоном, мають 50 % знижку у вигляді пільг. Прибуток від надання послуг технічного характеру (програмне забезпечення за кордоном РІ), а також експорту програмного забезпечення взагалі не оподатковується (але за визначених умов).

Згідно з діючим законодавством звільняється від сплати податку на прибуток підприємства, які утворені у віддалених регіонах, або ті, що займаються виробництвом та розподілом електроенергії протягом п'яти років, а в наступні п'ять років отримують 30 % знижку. Ця пільга також стосується і підприємств, які зайняті розвитком, обслуговуванням та утриманням інфраструктури послуг, але за умови, якщо десятирічний період не перевищує двадцяти років з початку виробничої діяльності.

Існують особливі умови оподаткування іноземних фірм, які не мають статусу вітчизняного підприємства. Якщо сума доходу фірми визначається нижчою ніж 30 % декларованого прибутку порівняно із звітом, то оподаткуванню підлягає мінімальний альтернативний податок (МАП) у розмірі 30 % від прибутку. Але МАП не розповсюджується на фірми, які зайняті у виробництві та розподілі електроенергії та в галузі інфраструктурних послуг.

Доходи іноземних фірм, які отримані як гонорари, плати за технічні послуги, дивіденди та відсотки оподатковуються наступним чином: податки можуть бути сплачені індійськими партнерами іноземної фірми за вищезазначені види доходів. Така оплата не буде вважатися доходами іноземної фірми. Попередня оплата податків на наступний рік проводиться щоквартально.

Китай (Китайська Народна Республіка)

Проведення господарської реформи в Китайській Народній Республіці (КНР) пов'язано з перебудовою всієї економічної системи та глибоких зрушень у фінансовій системі. Основний напрям був взятий на розвиток недержавних секторів економіки та підвищення господарської самостійності державних підприємств. Це досить суттєво

скоротили можливості адміністративного розподілу ресурсів. У цих умовах підвищується значення податків, які почали відігравати нову роль, як важливий канал мобілізації фінансових ресурсів держави та регулятора господарського життя країни.

У КНР діє 29 видів головних податків, які мобілізують 16 % державного національного доходу й забезпечують до 90 % дохідної частини державного бюджету. Серед найважливіших податків, які сплачують державні підприємства промисловості та торгівлі, виділяють прибутковий податок, податок на продукцію, податок на додану вартість (ПДВ), промисловий податок, податок на розробку природних ресурсів, регулюючий податок та ін.

Основним податком, який сплачують китайські підприємства крім державних форм власності, є *корпоративний прибутковий податок*. Суб'єктами цього податку є також підприємства з участю іноземного капіталу, які мають постійні органи на території КНР:

- підприємства, які засновані в КНР іноземними інвесторами самостійно або з участю китайського партнера для ведення незалежних ділових операцій;
- іноземні компанії, які співпрацюють з китайськими партнерами в межах виробничої кооперації на підставі укладених угод.

У випадках, коли головні органи підприємства з іноземними інвестиціями розташовані на території КНР, оподаткуванню підлягають усі доходи, які отримані і в КНР, і за його межами.

Податковим періодом є календарний рік, а дохід до оподаткування визначається як загальна сума доходів підприємства за відрахуванням собівартості, витрат та різних збитків. При цьому існує таке положення, коли підприємство КНР протягом податкового року має збитки, то податки можуть бути перенесеними на відтворення за рахунок доходів наступних років (але на строк не більший ніж 5 років). Якщо підприємство з іноземними інвестиціями ліквідується, то його майно оцінюється за залишковою вартістю за відрахуванням не розподіленого прибутку, інших фондів підприємства та витрат на інвестицію в частині, яка перевищує реально внесений капітал і є ліквідаційними доходами (він оподатковується прибутковим податком).

Ставки цього податку диференціюються залежно від розміру підприємства, форми власності та напрямів діяльності.

Суб'єктами особливого прибуткового податку є особи, які мешкають у межах КНР не менш як 90 діб поспіль, протягом одного подат-

кового року. Вони сплачують податок із доходів, отриманих із джерел у КНР. Ті особи, які проживають в КНР більше одного року, але менше 5 років, сплачують податок із суми доходів, отриманих у КНР та переведених з-за кордону. Ті особи, які проживають в КНР 5 років, сплачують податки з доходів, які отримані в країні та за її межами (починаючи з 6-го року).

Не підлягають оподаткуванню прибутковим податком премії за досягнення в галузі науки, техніки та культури; відсотки за вкладаннями у Національний банк КНР та інші кредитні кооперативні банки; виплати із страхування; доходи від платні дипломатичним офіційним особам посольств та консульств іноземних держав.

При розрахунку та сплаті прибуткового податку як особливого, так і корпоративного, грошовою одиницею є юані. Доходи в іноземній валюті при стягненні прибуткового податку перераховуються в юані.

У деяких випадках державні підприємства та підприємства інших форм власності сплачують додаткові податки на утримання та обладнання території міста, будівництва, особисті премії, податок на рідке паливо, забій худоби, ринкові угоди, на транспортні засоби, особистий прибутковий податок, податок на специфічні вироби сільського та лісового господарства, податок з угод та ін.

Мито. Воно сплачується за методикою, яка діє в більшості країн світу. Мито не сплачують ті підприємства, які завозять товари та вироби для власних потреб, для виробництва експортних товарів (крім тих, що необхідні для країни). За імпортом споживчих товарів (крім тих, що підконтрольні державі) ставка мита зменшується в два рази.

Плата за землю. Вона диференціюється залежно від районів та видів виробництв. Якщо землю отримує китайський партнер, то вона вважається його паєм у статутному фонді спільного підприємства. У деяких регіонах та в ВЕЗ (наприклад, у Шаньчжане підприємства, які впроваджують новітні технології, не сплачують цей податок протягом 5 років, а наступні 5 років за ставкою, зниженою на 50 %).

Існують вимоги, які потрібно дотримуватись при сплаті *корпоративного прибуткового податку*. Підприємство з участю іноземного капіталу повинно протягом 30 діб з початку господарської діяльності зареєструватися в місцевих податкових органах. Розмір корпоративного місцевого податку та розмір місцевих надбавок до нього розраховується на рік. Протягом року проводяться авансові квартальні пла-

тежі у строк не більш як 15 діб після закінчення кварталу. Протягом 5 місяців після закінчення року проводиться розрахунок кінцевого податку, якщо податку сплачено більш ніж потрібно було б сплатити, то різниця повертається, якщо навпаки — то проводиться доплата. Якщо платник податку порушив строки сплати, то йому податкові органи встановлюють нові строки сплати, а також стягують щодобово пеню розміром 0,2 % від суми несплаченого податку.

У КНР існує досить цікава система, коли кожен громадянин країни повинен доповідати в податкові органи, коли хтось із сусідів купить якісь дорогоцінні речі або зробить відповідне придбання іншого товару, або коли він був запрошений на бенкет (це розглядається як одна з форм хабарів). Такий порядок розповсюджується, в першу чергу, на всіх китайських чиновників. Цю інформацію повинна надавати у відповідні податкові органи навіть дружина чиновника.

З метою залучення в країну іноземних інвестицій встановлений особливий порядок оподаткування та надання різних пільг. Для спільних підприємств (вітчизняних з іноземними фірмами) передбачається передача в платне користування земельних ділянок на строк до 50–70 років. Встановлюються особливі умови прийняття та звільнення з роботи (коли підприємство стає збитковим або коли на підприємстві кількість робітників вища, ніж потрібно, підприємство може звільняти цих робітників навіть до закінчення контракту). Але є умова: заробітна плата на спільних підприємствах повинна бути на 20–30 % більшою, ніж на державних підприємствах аналогічного профілю та які розташовані в цій місцевості.

Спільному підприємству може також надаватися податковий кредит, сутність якого полягає у звільненні від сплати податку протягом двох років прибуткової діяльності та сплата податку в повному розмірі протягом наступних трьох років. Умовно отримання цих пільг впливає на розміщення капіталу на території КНР на строк більш ніж 10 років. Але в подальшому таке підприємство повинно сплатити всю суму прибуткового податку, яку вона не сплачувала у зв'язку з використанням податкового кредиту.

Найбільш повний набір інвестиційних та податкових пільг передбачається у ВЕЗ, які утворюються з урахуванням різних чинників — морські торговельні шляхи, сприятливі природно-кліматичні умови, наявність міцних зв'язків між особами, які мають стосунки з

китайськими громадянами за кордоном — потенційними вкладниками капіталів в економіку КНР.

Підприємства, які зареєстровані у ВЕЗ, звільняються від сплати мита за виробниче обладнання, сировину, матеріали, запасні частини та транспортні засоби, які імпортуються для власних потреб. Також усі підприємства з іноземним капіталом звільняються від сплати мита на імпорт основної маси споживчих товарів. Експортні товари, які виробляються у ВЕЗ, за винятком тих, які підлягають кількісному обмеженню, звільняються від сплати мита.

Аналогічно з ВЕЗ у КНР існують і зони техніко-економічного розвитку. Вони утворені поблизу приморських міст. Основна відмінність ВЕЗ полягає в тому, що пільги стосуються тільки об'єктів виробничої сфери.

Пакистан (Ісламська Республіка Пакистан)

У Пакистані (Пк) податки не є головним джерелом фінансових ресурсів державного бюджету. Пк є державою, в якій основною галуззю є сільськогосподарське виробництво. Доходи, отримані у цій галузі, є основним джерелом фінансових ресурсів державного бюджету. Для оподаткування цих видів підприємств є пільги, які вони мають, або взагалі звільняються від сплати податків. Введення податків є прерогативою місцевих, тобто провінційних парламентів, у складі яких переважно землевласники, які проти оподаткування сільськогосподарських підприємств. У Пк також досить широко розповсюджено ухилення від сплати податків.

Серед усіх податків найбільша питома вага належить непрямим податкам, до яких відносяться податки з обороту, акцизний збір, мито, різні додаткові збори. Вони дають більш ніж 80 % усіх податкових надходжень і серед них до 50 % — податок на зовнішньоекономічні операції.

З метою розширення експорту, розвитку промисловості в економічно нерозвинених регіонах, модернізації та реконструкції підприємств, орієнтованих на експорт або заміну імпортованої продукції, для них надаються різного типу пільги з податків. Це можуть бути знижки з податків на доходи від експорту готових виробів, часткове звільнення від податку на доходи компаній, які придбали акції підприємств, розташованих у віддалених з економічної точки зору районах. Звільняються на 4 роки від сплати податків всі приватні підпри-

емства основних галузей промисловості, які були утворені з 1 червня 1988 р. до 30 липня 1993 р. А якщо ці підприємства розташовані в найменш розвинених регіонах, то термін звільнення збільшується до 8 років.

Окремі пільги встановлюються для підприємств гірничовидобувної промисловості. Для них існують податкові знижки на амортизаційні відрахування підземних споруд, нафтопромислів та обладнання для добування мінеральної сировини.

Прибутковий податок є одним з основних прямих податків Пк. Цей податок стягується із загальних доходів за фінансовий рік.

Основна увага у Пк приділяється інвесторам. Для усунення подвійного оподаткування держава уклала двосторонні угоди з іншими країнами, в яких передбачається часткове або повне звільнення інвесторів країн-партнерів від сплати податків на доходи від капіталовкладень в одну з них. Деякі угоди мають особливі пункти, які передбачають звільнення від сплати місцевих податків та податкових платежів за використання патентів і торговельних марок. Розширена угода укладена з США, в якій обумовлюється, що держава бере на себе зобов'язання із страхування американських компаній, що вкладають свій капітал в економіку Пк від ризиків, пов'язаних з війною, революцією, націоналізацією та іншими безладдям. Особливо обумовлюються випадки ухилення від сплати податків.

Значне місце в діючій у Пк системі оподаткування посідає мито та різні збори. Пк як держава — член ГАТТ, повинна дотримуватись всесвітньої класифікації та гармонізованої системи опису та кодування товарів. Розмір мита та різних зборів визначається в межах від 0 % до 120 %.

Юридична особа є резидентом, якщо пакистанська або інша компанія здійснювала свою діяльність протягом року і постійно перебувала під контролем з території Пк. Усі інші фізичні та юридичні особи вважаються нерезидентами Пк.

Своєрідним у податковій системі Пк є утворення різних економічних зон — експортно-виробничих (ЕВЗ), які забезпечують притік іноземних інвестиційних засобів у економіку держави. З метою збільшення потенційних інвесторів уряд Пк надає різні пільги. Такі інвестори звільняються від всіх видів податків та сплати мита, якщо ввозиться необхідне обладнання або сировина, а також при експорті

та реекспорті продукції на термін у 5 років. Після закінчення цього строку мито становить тільки 25 % від існуючої ставки.

В ЕВЗ дозволяється утворювати спільні підприємства при умові, що всі валютні витрати, пов'язані із закупівлею обладнання, сировини, компонентів, а також інші фінансові потреби беруть на себе іноземні учасники, або пакистанська сторона, нерезидент, який має вільні валютні засоби. Так в ЕВЗ не може бути утворено підприємства з виробництва товарів та виробів, які виробляються місцевими підприємствами поза зони і експортуються з держави.

Також особлива увага в Пк приділяється комп'ютерним технологіям та телекомунікаціям. З метою притягнення іноземних інвестицій у сферу виробництва програмного забезпечення для персональних комп'ютерів та іншої електронної та обчислювальної техніки, авансові податки на експорт персональних комп'ютерів протягом 15 років. На думку уряду Пк, цей крок буде сприяти відкриттю філій та дочірніх підприємств великих компаній, які займаються розробкою забезпечення для персональних комп'ютерів.

Крім того, у Пк уряд знизив мито на телекомунікації та почали утворювати віртуальні університети. Ці заходи спрямовані на посилений приплив інформаційних технологій у державу.

У Пк існує муніципальний (або місцевий) збір — податок, який стягується в інших державах при ввезенні іноземних товарів. Розмір цього податку становить від 1 % до 3 %.

Південна Корея

Податкова система Південної Кореї (ПК) побудована на чіткому розподіленні всіх податків на загальнонаціональні та місцеві.

З усіх податкових платежів найбільшу питому вагу мають загальнонаціональні (більш ніж 80 %), серед них ПДВ (більш ніж 23 %), податок з доходів (більш 18 %), корпоративний податок (понад 12 %).

Податкова політика держави спрямована на стимулювання експорту продукції за кордон. З цією метою встановлюється знижка на 50 % податку на прибуток на операції з продажу товарів на експорт, знижка товарного або корпоративного податку, якщо товари виробляються для продажу за кордон, знижки за непрямими податками, звільняються взагалі від сплати податків та мита імпорт проміжних товарів та обладнання.

Місцеві податки спрямовані на забезпечення фінансовими засобами бюджету м. Сеула, п'ятьох великих міст, провінційних та районних бюджетів, які пов'язані між собою. Місцеві органи влади збирають податки згідно з межами, які визначені податковим законодавством, в якому визначений порядок та методика стягнення податку, ставки місцевих податків, коло платників податків, напрями використання податкових платежів.

Місцевим органам влади надається право випуску власних боргових зобов'язань, які випускаються в світ без відбиття в офіційному бюджеті. Розмір випуску та умови погашення визначаються метою, для якої вони були випущені в обіг.

Як і в інших країнах світу центральний уряд надає фінансову допомогу місцевим органам влади у формі різних субсидій та надання безпосередньо додаткових засобів місцевим бюджетам для фінансування особистих програм. У цілому більш ніж 13 % загальнонаціональних податкових платежів передається до місцевих органів влади, понад 12 % національного бюджету перераховується в місцеві бюджети на фінансування освіти. У деякі періоди (роки), уряд може передавати в розпорядження місцевих органів влади розмір стягнення з окремих податків, як це сталося у 1989 р., коли всі надходження від акцизного збору на тютюнові вироби надходили до місцевих бюджетів.

Філіппіни (Республіка Філіппіни)

Основною метою створення податкової системи у РФ є утворення вільних економічних зон (ВЕЗ). Починаючи з 1991 р. відкриття ВЕЗ почало розвиватися порівняно високими темпами і зараз у РФ діє більш ніж 110 ВЕЗ.

Експортні зони функціонують як окремі анклавні зони з входженням різних галузей промисловості національної економіки, які використовують імпортовану сировину, матеріали для виробництва продукції та товарів, які потім експортуються. ВЕЗ забезпечується всім комплексом послуг комунального господарства, енергією, водопостачанням, системою каналізації, збиранням бруду та відходів, транспортом, житловими масивами та інше. У цих зонах надаються банківські та комерційні послуги, охорона, інвестиції та ін.

Основною метою адміністрації ВЕЗ є утворення сприятливих умов для її розвитку, налагодження постійних контактів з приват-

ним сектором, проведення маркетингових досліджень, забезпечення вигідних умов для іноземних інвесторів.

Усі ВЕЗ, які утворені в РФ, поділяються на:

- 1) промислову зону;
- 2) обробну зону;
- 3) вільну зону торгівлі;
- 4) центр туризму;
- 5) агропромислову зону.

Щодо зайнятої площі ВЕЗ досить невеликі (від 25 до 50 га) і можуть утворюватись за ініціативою приватних підприємців, місцевих органів влади, які підтримуються центральним урядом, а також за ініціативою центрального уряду.

З усіх утворених ВЕЗ 96 % належать приватному сектору і тільки 4 % державному. У таких зонах кількість підприємців має стійку тенденцію до зростання.

Для підприємств, які знаходяться у ВЕЗ, встановлюють різні пільги: замість податкових митних платежів введено 5 % відрахування від валового доходу, причому з нього можливо відрахувати 50 % витрат на навчання персоналу. У цих зонах також надаються податкові канікули за прибутковим податком.

Японія

Провідне місце в податковій політики Японії належить державним податкам. Серед усіх податкових надходжень приблизно дві третини (або 64–65 %) належить державним податкам і тільки третина — місцевим. З урахуванням невеликої їх долі в загальній сумі податків фінансування місцевих бюджетів здійснюється також за рахунок державних податків (до двох третин державних ресурсів витрачається на місцеві податки).

Крім податкових відрахувань, для Японії характерні також неподаткові надходження (вони становлять до 15 % податкових надходжень до державного бюджету). Місцеві органи отримують до 25 % неподаткових надходжень.

Найбільшу питому вагу серед усіх податкових надходжень мають прямі податки. Серед них основний — це прибутковий податок з фізичних та юридичних осіб, податок на майно та споживчий податок.

У цілому податкова система Яп нараховує понад 25 податкових платежів і всі вони мають відповідні законодавчі акти.

Прибутковий податок юридичних осіб. Цей податок сплачується всіма підприємствами, але ставки відрізняються залежно від того, куди сплачується цей податок. Так, ставка державного прибуткового податку становить 33,48 %; префектурного — 5 % від державного (або 1,67 % від прибутку); місцевий, районний — 12,3 % від державного, або 4,12 % від прибутку. Якщо все це підрахувати, то до бюджету сплачується біля 40 % податку на прибуток.

Прибутковий податок з фізичних осіб. Цей податок теж має багаторівневу систему сплати. У загальній сумі дохідної частини державного бюджету питома вага цього податку становила в різні роки від 35 % до 42 %, причому засоби від цього податку надходять у всі три рівні бюджетів. Оподаткуванню підлягають усі доходи громадян, які умовно поділяються на 10 категорій.

Доходи від податку на нерухомість. Ці доходи оподатковуються окремо від звичайного прибуткового податку після відрахування різних пілг. З цією метою платникам податків надається багато податкових кредитів при збільшенні витрат на науково-дослідницькі роботи.

Податок на майно. Цей податок сплачується як фізичними, так і юридичними особами, причому ставка для них однакова — 1,4 % від вартості майна. Переоцінка вартості майна проводиться один раз на три роки. Оподаткуванню підлягають все нерухоме майно, земля, цінні папери, відсотки з банківських депозитів.

Особлива увага приділяється визначенню часу переходу майнових прав від одного власника до іншого. Об'єктом оподаткування є передача майна, спадщина, подарунки.

До державних податків також належать: податок на реєстрацію ліцензій; гербовий збір; податок на спадщину; податок на іригацію та покращання землі; податок на власників автотранспортних засобів; акцизи (переважно вони встановлюються на алкогольні напої, тютюнові вироби, нафту, газ); податок на розвиток джерел електроенергії; акцизи на послуги (проживання в готелях, харчування в ресторанах та ін.); мито.

Місцеві податки займають в місцевих бюджетах всього 40 %, й поповнення потреб відбувається за рахунок державного бюджету. Серед місцевих податків більш ніж 50 % належить прибутковим податкам. Друге місце займає податок на майно, третє — споживчий податок.

Прибуткові податки мають високу питому вагу в загальній сумі державного бюджету (55–57 % від всіх податкових надходжень), друге місце посідають податки з майна (до 25 %), а третє місце — споживчі податки.

Підприємницький податок нараховується на прибуток до оподаткування і стягується за трьома ставками, розмір кожної з яких може коливатися залежно від префектури. Наприклад, для м. Токіо він встановлюється в межах від 6 % до 12,6 % залежно від статутного капіталу фірми та розміру отриманого прибутку.

Кооперативний муніципальний податок. Цей податок являє собою сукупність двох податків: префектурного та місцевого або районного (як для м. Токіо). Податкові ставки розрізняються залежно від місця. Максимальну ставку має префектурний податок — 6 %, місцевий (районний) — 4,7 %.

Порівняльний податок являє собою суму, яка підлягає сплаті у фіксованому розмірі. Її розмір визначається за відповідною таблицею, залежить від розміру капіталу юридичної особи, кількості працюючих на цьому підприємстві і розподіляється між містом та префектурою як 4 до 1.

Таким чином, найбільший розмір усіх непрямих податків, які повинні сплачувати юридичні особи в цілому, може становити приблизно 57–58 % від загального обсягу річного прибутку (без врахування фіксованої суми порівняльного податку).

Австралія (Австралійський Союз)

Серед усіх доходів федерального бюджету Ав найбільшу питому вагу мають податкові надходження, що у різні роки становило 92–96 % від дохідної частини всього державного бюджету.

Податкова система трьохрівнева: федеральна, тобто державна, регіональна, місцева, тобто рівень общин. З фінансової точки зору основним є перший рівень — державний рівень, який практично фінансує всі інші рівні. Податки регіонального рівня, або штатів, та місцеві податки не мають великого значення для формування бюджету.

Основним серед податків федерального рівня є *прибутковий податок*, який стягується і з юридичних, і з фізичних осіб. Податок з юридичних осіб за своєю суттю є податком на прибуток. Ставка цього податку визначається, виходячи із статусу та форми власності підприємства (приватна або акціонерна, резидент або нерезидент, комерцій-

не або некомерційне). Оподаткування проводиться за прогресивною шкалою, але при цьому великої різниці між ставками не існує.

Стягнення прибуткового податку з фізичних осіб має прогресивний характер. Але податкова реформа, яка проводиться в Австралії, має досить ліберальний характер і спрямована на зниження податкового тиску на платника. Основною рисою оподаткування фізичних осіб є саме нарахування податку та надання щорічної податкової декларації. Фінансовий рік в Австралії починається 1 липня.

Прибутковий податок у країні стягується двома способами:

- “з джерела”, коли із заробітної плати робітників до її отримання на підприємстві утримують відповідну суму податку;
- “за декларацією” — цей спосіб стосується переважно доходів осіб вільних професій — митців, письменників, діячів театрів, кіно та ін.

Крім пом'якшення податкового тиску в Австралії запропоновуються різні соціальні програми. Так підвищено на 4 % розмір пенсій та допомоги з гарантованим перевищенням на 2 % над будь-яким рівнем інфляції, постійно збільшується допомога на виховання дітей. Сім'я, яка має тільки одне джерело отримання доходів, фактично не сплачує податок із суми доходів до 13 тис. авст. дол. Особливість оподаткування цим податком полягає у тому, що пенсії входять до складу сукупного річного доходу фізичних осіб.

Третє та четверте місце серед усіх джерел податкових надходжень посідають непрямі податки — податок із продажів та акцизи.

До непрямих податків належить і *мито*.

Крім цих податків, які мають досить велику питому вагу в загальному федеральному бюджеті, існують і інші, серед них:

- *податок на приріст капіталу*. Цей податок стягується з прибутку, який отриманий при реалізації деяких активів (наприклад акцій);
- *податок на дорогі автомобілі*;
- *пенсійний збір*;
- *податки*, які стягуються з джерела з *дивідендів, відсотків на капітал*;
- *податок на нафтові ресурси*;
- *податки з додаткових виплат*.

Але надходжень до місцевих бюджетів не вистачає, тому на 60 % він формується за рахунок субсидій федерального уряду. Це свідчить про досить високий рівень фінансової централізації в країні.

До інших податкових платежів належать відрахування до фондів соціального страхування та забезпечення, збори та ліцензії за реєстрацію та використання приватного транспорту, податки на азартні ігри. Активно використовується таке джерело бюджетних надходжень, як інвестиції.

Відбулася зміна і в порядку стягнення податків: відновилася така форма сплати податків, як авансова система сплати, що була переважно сформована на доходах минулого періоду. Зараз діє єдиний термін сплати всіх податків до 21 числа місяця, наступним за звітним кварталом. Ця система побудована на розрахунку фактичних доходів за квартал.

Розширюється кількість послуг, які надаються податковими службами платникам податку. Серед таких послуг консультування при безпосередньому контакті, з платником, по телефону, електронній пошті, письмові відповіді на актуальні питання.

Тести для перевірки знань

1. У Китаї застосовуються такі непрямі податки:

- 1) ПДВ;
- 2) податок з обороту;
- 3) податок з продажу;
- 4) всі перелічені.

2. У Китаї застосовується система ставок на доходи фізичних осіб:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

3. У Китаї застосовується система ставок на прибуток:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;
- 3) регресивна;
- 4) змішана.

4. У Китаї застосовується система ставок ПДВ:

- 1) прогресивна;
- 2) пропорційна;

- 3) регресивна;
- 4) змішана.

5. Податкова система Китаю є:

- 1) однорівнева;
- 2) двохрівнева;
- 3) трьохрівнева;
- 4) чотирьохрівнева.

6. Основним законодавчим документом у Китаї є:

- 1) Податковий кодекс;
- 2) закони, які приймаються законодавчим органом країни;
- 3) укази президента країни;
- 4) постанови уряду країни.

7. Серед дохідної частини державного бюджету Китаю найбільшу питому вагу становлять:

- 1) позики держави (внутрішні), які отримані;
- 2) податкові платежі;
- 3) зовнішні позики, які отримані державою у вигляді сплати боргу;
- 4) повернені раніше надані внутрішні та зовнішні позики.

8. Для усунення подвійного оподаткування в Китаї:

- 1) приймаються закони країни;
- 2) зменшується експорт-імпорт;
- 3) укладаються міждержавні угоди;
- 4) усі відповіді правильні.

9. У Китаї для зменшення зацікавленості підприємств у вивозі капіталу та реєстрації в офшорних зонах:

- 1) приймаються відповідні законодавчі та нормативні документи;
- 2) забороняється реєстрація в офшорних зонах;
- 3) встановлюються адміністративні обмеження для реєстрації в офшорній зоні;
- 4) забороняється вивіз капіталу.

10. При оподаткуванні податком на доходи фізичних осіб сума до оподаткування визначається як:

- 1) сума всіх доходів фізичної особи;
- 2) доходи, які отримані тільки за основним місцем парці;

- 3) тільки доходи від нетрудової діяльності;
- 4) доходи, які отримані за кордоном.

11. *Грошовою одиницею, якою сплачується податковий платіж в Китаї, є*

- 1) євро;
- 2) марка;
- 3) юань;
- 4) інша валюта.

12. *При визначенні податку на доходи фізичних осіб вони поділяються на шедули у:*

- 1) Ізраїлі;
- 2) США;
- 3) Великобританії;
- 4) Німеччині.

13. *Відрахування податку на доходи фізичних осіб у Китаї здійснюється в:*

- 1) один бюджет;
- 2) два бюджети;
- 3) три бюджети;
- 4) чотири бюджети.

14. *Державна податкова інспекція в Китаї підпорядкована:*

- 1) президенту країни;
- 2) прем'єр-міністру країни;
- 3) міністерству фінансів країни;
- 4) парламенту країни.

15. *Прямими податками в Китаї є:*

- 1) ПДВ;
- 2) акцизний збір;
- 3) податок на прибуток;
- 4) мито.

Література [1–5; 21; 22; 24; 30; 35–37; 42; 46; 47; 50–53; 57–59; 61; 64; 66–69]

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Варіант 1

Реферат на тему: “Податкова політика підприємства та характеристика її складових елементів”.

Відповісти на питання:

1. Вимоги до інформаційної бази, необхідної для податкового менеджменту.
2. Класифікація видів аналізу за різними ознаками.
3. Планування податкових платежів залежно від рівня управління.

Варіант 2

Реферат на тему: “Податкове регулювання та його зміст”.

Відповісти на питання:

1. Законодавчі та нормативні документи, які входять до складу інформаційної податкової бази.
2. Функції податкового аналізу та їх характеристика.
3. Порядок та етапи податкового планування на підприємстві.

Варіант 3

Реферат на тему: “Інформаційне забезпечення податкового менеджменту та його зміст”.

Відповісти на питання:

1. Принципи проведення податкового аналізу.
2. Податкова стратегія підприємства та етапи її розробки.
3. Податковий контроль та його види.

Варіант 4

Реферат на тему: “Податковий аналіз та методи його проведення на різних рівнях податкового менеджменту”.

Відповісти на питання:

1. Податковий календар підприємства та його сутність.
2. Пільги за податками, які може отримати підприємство та їх види.
3. Внутрішній податковий контроль та методи його проведення на підприємстві.

Варіант 5

Реферат на тему: “Податкове планування та його місце в системі загальної фінансової стратегії підприємства”.

Відповісти на питання:

1. Джерела інформації для проведення аналізу податкових платежів підприємства.
2. Види податкового контролю та їх характеристика.
3. Вільні економічні зони та їх місце в загальній системі податкового регулювання.

Варіант 6

Реферат на тему: “Податкова система та її складові елементи”.

Відповісти на питання:

1. Податок та його сутність.
2. Загальнодержавні податкові платежі та їх види.
3. Способи сплати податкових платежів та їх характеристика.

Варіант 7

Реферат на тему: “Принципи формування податкової системи та їх зміст”.

Відповісти на питання:

1. Обов’язкові відрахування та їх характеристика.
2. Місцеві податкові платежі та їх види.
3. Фіскальна функція податків та її зміст.

Варіант 8

Реферат на тему: “Податкове право та його сутність”.

Відповісти на питання:

1. Податкові ставки та їх визначення.
2. Прямі податки та їх види.
3. Регулююча функція податків та її зміст.

Варіант 9

Реферат на тему: “Класифікація податкових платежів за різними ознаками”.

Відповісти на питання:

1. Суб’єкт оподаткування та його характеристика.
2. Непрямі податкові платежі та їх характеристика.
3. Перекладання податкових платежів та його характеристика.

Варіант 10

Реферат на тему: “Методи та способи сплати податкових платежів”.

Відповісти на питання:

1. Податкова база та її характеристика.
2. Податкові платежі, які сплачують юридичні особи, та їх характеристика.
3. Податкова пільга та її зміст.

Контроль здійснюється перевіркою завдань та відповідями на тести.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Податкова політика зарубіжних країн та її особливості.
2. Види податків зарубіжних країн.
3. Особливості порядку нарахування та сплати деяких податків у різних країнах світу.
4. Податкове право в різних країнах та його особливості.
5. Методи розрахунку об'єктів оподаткування та його складових елементів.
6. Пільги за податками та методика їх застосування.
7. Податкова звітність та права податкових органів.
8. Структура федерального бюджету США.
9. Прибутковий податок з громадян у США та особливості його стягнення.
10. Особливості податку на прибуток корпорацій США.
11. Місце та значення місцевих податків у формуванні місцевих бюджетів США.
12. Особливості державного податкового регулювання в Канаді.
13. Джерела поповнення дохідної частини бюджету провінцій Канади та їх характеристика.
14. Види пільг з головних податків, які діють у Канаді.
15. Основні напрями координації податкової системи в Канаді.
16. Основні принципи побудови податкової системи в Німеччині.
17. Основні види податків, які діють в Німеччині.
18. Місцеві податки Німеччини та їх характеристика.
19. Прибутковий податок з фізичних осіб у Німеччині та пільги за ним.

20. Податкова система Австрії та її характеристика.
21. Особливості оподаткування корпорацій Австрії.
22. Оподаткування фізичних осіб та пільги, які діють в Австрії.
23. Місцеві податки та збори Австрії.
24. Структура податкових надходжень у бюджет Франції.
25. Особливості прибуткового податку з фізичних осіб у Франції.
26. Структура місцевих податків Франції та її особливість.
27. Податки на власність юридичних та фізичних осіб у Франції та особливості їх сплати.
28. Розвиток податкової системи Італії.
29. Прибутковий податок з громадян в Італії як головне джерело дохідної частини бюджету.
30. Особливості використання непрямих податків в Італії.
31. Місце муніципальних податків Італії в загальній податковій системі.
32. База оподаткування прибуткового податку в Іспанії.
33. Загальна характеристика податкових систем країн Бенілюксу.
34. Особливості оподаткування резидентів та нерезидентів у країнах Бенілюксу.
35. Структура непрямих податків країн Бенілюксу.
36. Значення та роль місцевих податків у країнах Бенілюксу.
37. Пільги з оподаткування фізичних та юридичних осіб у країнах Бенілюксу.
38. Напрями формування податкової системи в ЧР та їх характеристика.
39. Характеристика податкових платежів, які сплачуються в ЧР.
40. Особливості побудови податкової системи в УР.
41. Непрямі податки РП та їх характеристика.
42. Місцеві податки та збори РП, їх склад.
43. Особливості податкової системи острова РК.
44. Податкові системи країн СНД та їх характеристика.
45. Особливості податкових систем в окремих країнах СНД.
46. Умови прийняття та склад Податкового кодексу РФ.
47. Сутність проведення податкової реформи в РФ.
48. Сутність та склад соціального податку РФ.
49. Напрями та мета побудови податкової системи Г.
50. Позитивні та негативні риси податкової системи ПК Г.
51. Особливості побудови податкової системи ЕР.

52. Характеристика державних та місцевих податків ЄР.
53. Особливості дії податку на прибуток в ЄР.
54. Прибутковий податок з юридичних та фізичних осіб у РК та методика його розрахунку.
55. Місцеві податки та збори РК та їх характеристика.
56. Характеристика податкової системи ЛР.
57. Види та характеристика непрямих податків ЛР.
58. Податкова система РУ та її характеристика.
59. Особливості податку на доходи юридичних осіб у РУ.
60. Податкова система Японії та її характеристика.
61. Органи державного управління та контролю за платниками податків в Ізраїлі та її структура.
62. Особливості сплати непрямих податків в Ізраїлі.
63. Вільні економічні зони в РФ та їх утворення.
64. Особливості розвитку податкової системі Тайваню.
65. Характеристика податкової системи Австралії.

КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ЗА ТЕМАМИ КУРСУ

Варіант 1

Реферат на тему: “Податкові системи Китаю, Індії та інших країн Південної Азії, їх особливості”.

Варіант 2

Реферат на тему: “Податкова політика Японії та Південної Кореї та їх особливості”.

Варіант 3

Реферат на тему: “Податкові системи країн Південної Америки та їх особливості”.

Варіант 4

Реферат на тему: “Податкові системи країн Африканського континенту та їх особливості”.

Варіант 5

Реферат на тему: “Податкова система Австралії та її особливості”.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Законодавча та нормативна

1. Конституція України. — К.: Просвіта, 1996. — 80 с.
2. Закон України “Про державну податкову службу в Україні” із змін. та допов. від 5 лютого 1998 р. № 83/98-ВР // Уряд. кур’єр. — 1998. — 14 лют. (№ 30–31).
3. Закон України “Про податок на додану вартість” від 3 квітня 1997 р. № 168/97-ВР // Уряд. кур’єр. — 1997. — 8 трав. (№ 80–81).
4. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” із змін. та допов. від 22 травня 1997 р. № 283/97-ВР // Там само. — 1997. — 12 черв. (№ 105–106).
5. Закон України “Про систему оподаткування” із змін. та допов. від 18 лютого 1997 р. № 77/97-ВР // Голос України. — 1997. — 25 берез. (№ 52).
6. Закон України “Про податок на доходи фізичних осіб” від 22 травня 2003 р. № 889-IV.
7. Закон Республики Казахстан “О внесении изменений и дополнений в Указ Президента Республики Казахстан, имеющего силу Закона “О налогах и других обязательных платежах в бюджет” // Казахстан. правда. — 1997. — 10 авг.
8. Закон Арабской Республики Египет “О налогообложении прибыли предприятий” № 157, № 159, № 133 (с последующими изменениями) // аль-Раи // — 1981.
9. Закон Арабской Республики Египет “Об инвестициях” № 43, № 230 // аль-Раи // — 1989.
10. Закон Арабской Республики Египет “О новых поселениях” № 59 // аль-Аграмат // — 1979.

Основна

11. Амиров В. Б. Экономика Австралии в середине 90-х годов // МэйМО. — 1997. — № 4.
12. Амоако Феликс Нельсон. Государственные финансы Республики Ганны.: Дис. ... канд. экон. наук. — К., 1992.
13. Бабкина С. Новая налоговая политика // Финансы Казахстана. — 1995. — № 6.
14. Брант М., Шаповал С. Бизнес в Украине и за ее пределами. — К.: Изд. центр “Просвіта”, 1997.

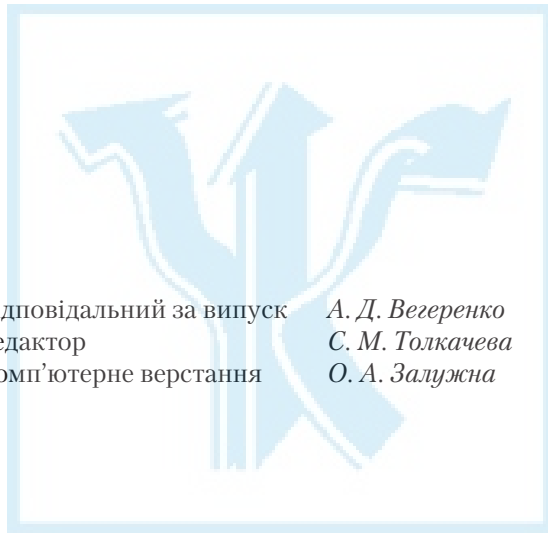
15. *Булгабаева Б.* Налоги, которые мы выбираем и от которых бежим (налоговая система Казахстана) // Юрид. газета. — 1996. — 17 июля.
16. *Бусыгин А. В.* Нидерланды. — М.: Мысль, 1998.
17. *Величко О., Дмитренко І.* Иноземний досвід реформування податкової системи // ЕКОНОМІСТ. — 1998. — № 7–9.
18. *Волков А. М.* Швеция сегодня. — М.: Мысль. — 1992.
19. *Гладун Ю., Бабенко О.* Вісн. податкової служби України. — К., 2001. — № 6.
20. *Гриджина М. В., Вдовиченко Н. И., Калина А. В.* Налоговая система Украины: Учеб. пособие. — К.: МАУП, 2000. — 128 с.
21. *Дин Н.* Макроэкономика Китая на рубеже столетий // Проблемы теории и практики управления. — 2001. — № 2.
22. *Дерриберг Р. Л.* Международное налогообложение: Пер. с англ. — М.: ЮНИТИ, 1997. — 375 с.
23. *Евстигнеев Е. Н.* Основы налогообложения и налогового права. — М., 1999.
24. *Есенбаева М.* Залог благополучия страны (Налоги: территория и практика) // Финансы Казахстана. — 1996. — № 4.
25. *Есенбаев М.* На пути к новой налоговой системе // Казахстан. правда. — 1996. — 9 июля.
26. *Ираураду Уалим аль-Ами.* Традиции и обычаи египетского народа. — Каир, 1995.
27. *Кадьырбеков Б., Гислюк С.* Учитывая особенности Республики: об основных принципах формирования налоговой системы // Казахстан. Экономика и жизнь. — 1995. — № 3–4.
28. *Каможкова Е.* Налоговая система: какой она должна быть? // Казахстан. Экономика и жизнь. — 1995. — № 3–4.
29. *Карагусова Г.* Налоги: сущность и практика использования. — Алматы, 1994.
30. *Картавцева Е. П.* Налогообложение в зарубежных странах: Текст лекции. — Новосибирск: НИИХ, 1992. — 65 с.
31. *Картавцева Е. П.* Социальные расходы капиталистических государств: Текст лекции. — Новосибирск, НИИХ, 1992. — 49 с.
32. *Кириенко Н.* Система оподаткування в Італії // Вісн. податкової служби України. — 1999. — № 36.
33. *Кириенко Н.* Податкова система Іспанії // Вісн. податкової служби України. — 1999. — № 47–48.

34. *Князев В. Г.* Тенденция развития налоговых систем в зарубежных странах // *Налоговый вестник*. — 1998. — № 9.
35. *Литвиненко Я. В., Якушик И. Д.* Податкові системи зарубіжних країн. — К.: МАУП, 2004. — 203 с.
36. *Лентьева Е.* Япония: сложные задачи // *МЭиМО*. — 1998. — № 8.
37. *Макарьянц С.* Социальное обеспечение населения: опыт Японии // *Проблемы теории и практики управления*. — 1997. — № 4.
38. *Мещерякова О. В.* Налоговые системы развитых стран мира (справочник). — М.: Фонд “Правовая культура”, 1995. — 240 с.
39. *Мусинов С. М.* Налоги с населения в Республике Казахстан. — Алматы, 1996.
40. *Налоги: Учеб. пособие* / Под ред. Д. Г. Черника. — М.: Финансы и статистика, 1998. — 544 с.
41. *Налоги и налогообложение* / Под ред. В. М. Романовского и О. В. Врублевской. — СПб.: Питер, 2000. — 528 с.
42. *Налоговые системы зарубежных стран* / Под ред. В. Г. Князева и Д. Г. Черника. — М.: Закон и право; ЮНИТИ, 1997.
43. *Нідзельська О.* Податки Великої Британії // *Вісн. податкової служби України*. — 1999. — № 38.
44. *Нідзельська О.* Податкова система Німеччини // *Вісн. податкової служби України*. — 1999. — № 30.
45. *Нідзельська О.* Система оподаткування у Франції // *Вісн. податкової служби України*. — 1999. — № 33.
46. *Никищенко С.* Свободные экономические зоны Китая // *Политика и время*. — 2001. — № 4.
47. *Окрут З. Я.* Модель экономического развития Южной Кореи. — М.: Финансы и статистика, 1992.
48. *Петров С., Мермерська Л.* Реформирование налоговой системы как условие интеграции Болгарии в европейское сообщество // *Проблемы теории и практики управления*. — 2001. — № 3.
49. *Поздняков Б.* Налоги в Казахстане // *ЭКО*. — 1995. — № 1.
50. *Рубцов Б. Б.* Финансы, денежное обращение и кредит Австралии. — М.: Наука, 1981. — 214 с.
51. *Сенаторов А.* Япония: курс на структурные реформы // *Проблемы Дальнего Востока*. — 1998. — № 2.
52. *Синтх Р.* Финансовый кризис в Юго-Восточной Азии // *Нац. эконом. газета*. — 1998. — № 17.

53. *Сиротин А.* Южная Корея: процветание или кризис // Новое русское слово. — 1998. — № 12.
54. *Страны мира:* Справочник. — М.: Политиздат, 1991.
55. *Сумар К. А., Маменталиев Н. Т.* Налоговая система Республики Беларусь // Налоговый вестник. — 2001. — № 8.
56. *Сумароков В. Н.* Государственные финансы в системе макроэкономического регулирования // Финансы и статистика. — М., 1996. — 224 с.
57. *Суслина С. С.* Республика Корея на постиндустриальной стадии развития // Восточная литература. — 1997. — 224 с.
58. *Толорея Г. Д.* Республика Корея // Междунар. отношения. — М., 1991. — 190 с.
59. *Трегубенко М. Е.* Очерки экономики Кореи. — М.: Наука, 1993. — 153 с.
60. *Финансы* капиталистических государств: Учебник / Под ред. Б. Г. Болдырева. — 3-е изд. перераб. и доп. — М.: Финансы, 1980. — 352 с.
61. *Хруцкий В. Е.* Южнокорейский парадокс // Финансы и статистика. — М., 1993. — 240 с.
62. *Царегородцев А. А. и др.* Как делать бизнес в Нидерландах // Обозреватель. — 1995.
63. *Черник Д. Г.* Налоги в рыночной экономике. — М.: Финансы; ЮНИТИ, 1997. — 384 с.
64. *Черник Д. Г.* Налоги Японии // Финансы. — М., 1992. — № 12.
65. *Швеция:* статистический сборник. — М., 1995.
66. *Шапенко Р. А.* Налогообложение доходов национальных предприятий в КНР // Финансы. — М., 2000. — № 9.
67. *Шипаев В. И.* Южная Корея в системе мирового капиталистического хозяйства // Наука. — 1986. — 283 с.
68. *Періодична преса України та країн світу.*
69. *Сторінки в системі ІНТЕРНЕТ за окремими країнами світу.*

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Тематика та плани семінарських занять.....	3
Контрольні завдання для самостійної роботи	81
Контрольні питання.....	83
Контрольні завдання за темами курсу.....	85
Список літератури.....	86

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачева*
Комп'ютерне верстання *О. А. Залужна*

МАУП

Зам. № ВКЦ-3479

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП